

Biblioteksrummet behöver vara en trygg plats

En studie om folkbibliotekariers läsfrämjande arbete för ungdomar i biblioteksrummet

Av: Margaretha Andersson och Jessica Frisk

Handledare: Arina Stoenescu

Examinator: Pamela Schultz Nybacka

Södertörns högskola | Institutionen för historia och samtidsstudier

Kandidatuppsats 15 hp

Biblioteks- och informationsvetenskap C | Höstterminen 2023

Bibliotekarieprogrammet

Södertörns högskola

Alfred Nobels allé 7

141 89 Huddinge

Biblioteks- och informationsvetenskap

Institutionen för historia och samtidsstudier, Södertörn högskola

© Margaretha Andersson & Jessica Frisk, 2023

Författare/Author

Margaretha Andersson och Jessica Frisk

Svensk titel

Biblioteksrummet behöver vara en trygg plats – En studie om folkbibliotekariers läsfrämjande arbete för ungdomar i biblioteksrummet

English Title

The library room needs to be a safe place – A study of public librarians' reading promotion work for young people in the library room

Handledare/Supervisor

Arina Stoenescu

Sammanfattning

Flera studier visar att en del ungdomar har en negativ och föråldrad inställning till vad folkbiblioteket är och erbjuder. Till detta framkommer det även att folkbibliotekarier tycker att ungdomar är en svår målgrupp att arbeta mot. Dock har folkbiblioteken en vägledande roll när det kommer till utvecklandet av barn och ungdomars läsförmåga och kunskapsinhämtning där det finns studier som visar att utformningen av biblioteksrummet påverkar ungdomars läsning. Därför är syftet med denna studie att undersöka hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomar genom sitt arbete med biblioteksrummet och hur detta arbete är tänkt att påverka ungdomars läsning. I denna studie har semistrukturerade samtalsintervjuer används som metod tillsammans med en miniobservation för att samla in empiriskt material ifrån sju folkbibliotek. Resultatet för denna studie har analyserats genom ett rumsligt teoretiskt ramverk med Henri Lefebvres rumsliga enhetsteori. Studiens resultat visar att det är viktigt att arbeta med biblioteksrummet för att kunna påverka ungdomars läsning. För att kunna arbeta läsfrämjande med målgruppen ungdomar behöver man utforma biblioteksrummet som en trygg plats med låga trösklar och skapa relationer till ungdomarna.

Abstract

Several studies show that some young people have a negative and outdated attitude towards what the public library is and offers. In addition, it appears that public librarians think that young people are a difficult target group to work with. However, public libraries have a guiding role when it comes to the development of children's and young people's reading ability and knowledge acquisition, where there are studies that show that the design of the library room affects young people's reading. Therefore, the purpose of this study is to investigate how public librarians work with the target group of young people through their work with the library room and how this work is intended to affect young people's reading. In this study, semi-structured interviews have been used as a method together with a mini-observation to collect empirical material from seven public libraries. The results of this study have been analyzed through a spatial theoretical framework with Henri Lefebvre's spatial theory of unity. The results of the study show that it is important to work with the library space in order to influence young people's reading. To be able to work to promote reading with the target group of young people, you need to design the library room as a safe place with low thresholds and create relationships with the young people.

Ämnesord

Folkbibliotek, ungdomar, biblioteksrummet, läsfrämjande, rumslig teori

Key words

Public library, young people, library space, reading promotion, spatial theory

Förord

Vi vill tacka alla som har tagit och gett av sin tid för att vi ska kunna skriva denna uppsats.

Vi vill även rikta tacksamhet till våra nära och kära som har stått ut med oss under denna uppsatsresa. Ert stöd har varit otroligt värdefullt!

Samt vill vi rikta ett stort tack till alla de bibliotekarier som har deltagit i denna studie. Tack för att ni tog er tid och delade mer er av era tankar. Vi tackar er innerligt.

Till slut vill vi även rikta ett varmt tack till vår handledare Arina för din uppmuntran, vägledning och respons.

Margaretha Andersson och Jessica Frisk

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Introduktion	7
1.2 Problemdiskussion	8
1.3 Syfte och frågeställningar	10
1.4 Avgränsningar och särskild hänsyn	10
1.5 Begreppsdefinitioner	11
1.5.1 Ungdomar	11
1.5.2 Biblioteksrummet	11
1.5.3 Ungdomars bibliotekspraktiker	12
1.5.4 Läspraktiker	12
1.5.5 Socioekonomiskt område	13
1.6 Disposition	13
2. Tidigare forskning	14
2.1 Folkbibliotekariers arbete med ungdomar	14
2.2 Biblioteksrummet	15
2.3 Läsfrämjande	16
3. Teori	18
3.1 Henri Lefebvres rumsliga enhetsteori	18
4. Metod	20
4.1 Insamlingsmetod	20
4.1.1 Semistrukturerade samtalsintervjuer	20
4.1.2 Miniobservation	21
4.2 Urval	22
4.3 Presentation av data	23
4.4 Analysmetod	23
4.5 Etiska tillvägagångssätt	24
4.6 Tillförlitlighet	24
5. Resultat	25
5.1 Presentation av intervjupersonernas folkbibliotek	26
5.2 Relationer och det sociala rummet	26
5.2.1 Relationer	26
5.2.2 Det sociala rummet	27
5.3 Medbestämmande	29
5.4 Trygg och föränderlig biblioteksmiljö	30
5.4.1 Trygg biblioteksmiljö	30

5.4.2 Föränderlig biblioteksmiljö	31
5.5 Ungdomars läsning och att arbeta läsfrämjande	34
5.5.1 Att exponeras för böcker	34
5.5.2 Läsningen behöver vara kravlös	35
5.5.3 Omvärldsbevakning.....	36
5.6 Sammanfattande av kapitel.....	37
6. Analys.....	38
6.1 Rumslig praktik (det fysiska rummet)	39
6.2 Rummets representationer (det mentala rummet).....	41
6.3 Representationernas rum (det sociala rummet).....	42
6.4 Sammanfattning av analys	44
7. Diskussion och slutsatser	45
7.1 Diskussion utifrån tidigare forskning.....	46
7.1.1 Arbetet med ungdomar.....	46
7.1.2 Biblioteksrummet	47
7.1.3 Det läsfrämjande arbetet	48
7.2 Slutsatser.....	49
7.2.1 De viktigaste aspekterna i arbetet med ungdomar och biblioteksrummet.....	49
7.2.2 Det läsfrämjande arbetet genom biblioteksrummet.....	50
7.2.3 De faktorer som spelar in i utformandet av biblioteksrummet.....	51
7.3 Metodkritik.....	51
7.4 Förslag på vidare forskning	52
Käll- och litteraturförteckning.....	53
Opublicerat material.....	53
Publicerat material	53
Bilaga 1. Samtyckesblankett.....	57
Bilaga 2. Intervjuguide	60

1. Inledning

I detta kapitel introduceras studiens ämne, dess aktualitet och bakgrund. Kapitlet presenterar även studiens problemområde, syfte och frågeställningar för att avslutas med ett avsnitt om de avgränsningar som är kopplade till studien och studiens mest centrala begrepp.

1.1 Introduktion

I en ny rapport från Sandin och Kleber (2023) på uppdrag av Kulturrådet visar att en stor del av barn och unga i Sverige är positiva till biblioteket och till läsning, men att det för den delen inte är representativt för alla. De menar att det finns ungdomar som besöker folkbiblioteket för att det inte finns andra mötesplatser för dem och inte för att de vill använda bibliotekets resurser. Vilket kan jämföras med det Hedemark (2020) redovisar i en studie om att en del ungdomar uppfattar folkbiblioteket som något föråldrat och enbart erbjuder tryckta böcker och på så sätt inte besöker biblioteket. I en annan studie beskriver Hedemark (2023) att ungdomar vill kunna "hänga" på biblioteket, att de vill ha ett eget utrymme där de kan vara sociala med varandra på sina villkor samt kunna låna böcker som intresserar dem. Liknande menar Persson, Östberg, Eriksson och Persson (2022) men även att ungdomar vill ha en plats där de kan spela spel, läsa och studera.

Det finns risker med att skapa mötesplatser för ungdomar i biblioteksrummet eftersom det kan störa andra biblioteksbesökare, menar Nilsson (2018, se Sandin & Kleber 2023). Det kan bli en stökig och orolig miljö vilket innebär att bibliotekarierna måste ägna sig åt att hålla stöket nere i stället för det mer traditionella biblioteksarbetet. Hur man kan komma till rätta med stök på folkbibliotek är något som resonerats kring i olika nyhetsartiklar, bland annat genom att skapa en dialog med ungdomarna och fler aktiviteter i biblioteksrummet (Clemens 2020). Ommöblering kan även det ses som en lösning på stök med strategiska val av hyllor och informationsdiskar (Stockholms stad 2022). Biblioteket i Bredäng däremot tog det hela ett steg längre och ändrade om i biblioteksrummet och gav målgruppen ungdomar större plats, mer riktade aktiviteter och bokbestånd (Biblioteksbladet 2018). Fichtelius et al. (2019) beskriver att utformningen av biblioteksrummet bör förmedla en inspirerande, trygg, rofylld och funktionell plats eftersom utformningen av rummet är av vikt för att användarna ska känna och uppfatta biblioteket som sitt. Dock ställer vi oss frågan hur det kommer sig att ungdomars vilja att använda biblioteket som en mötesplats förknippas med stök. Detta då folkbiblioteken enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801 6§, 7§, 8§) ska folkbiblioteken vara tillgängliga för alla medborgare och vara anpassade efter deras

behov. Förutom detta ska även folkbiblioteket ägna särskilt uppmärksamhet åt barn och ungdomars läsning. Studier visar även att den fysiska biblioteksmiljön påverkar ungdomars läsoplevelser (Frankow Crivellaro 2022; Hedemark 2011, 2018, se Hedemark 2023), vilket gör att vi även ställer oss frågan hur folkbibliotekarier arbetar med det läsfrämjande uppdraget i biblioteksrummet mot målgruppen ungdomar?

Enligt en rapport ifrån Kulturrådet (2023) har ungdomars läsning minskat mest över tid. Vilket även den senaste PISA utredningen (Skolverket 2023) visar. Läsförståelsen hos svenska ungdomar har sjunkit och är tillbaka på samma nivåer som 2012 då de var som lägst. Efter 2012 års PISA utredning tillsattes från politiskt håll ett flertal satsningar på läsfrämjande för att öka läsförmågan hos de svenska ungdomarna (Hedemark & Jonsson 2021). Detta då man ansåg från politiskt håll att läsningen när det gäller barn och ungdomar är en fråga för hela samhället, eftersom det har betydande samhällsekonomiska vinster på att öka läsförmågan hos barn och ungdomar på lång sikt. Dessutom menar man att vara läskunnig är avgörande för människans möjlighet att erhålla sig nya kunskaper, bildning och tillägna sig information. Att kunna vara delaktig i samhället förutsätter att vara läskunnig, med andra ord kan man se barn och ungdomars läsning som en demokratifråga där de svenska folkbiblioteken har en viktig roll att spela när det gäller det läsfrämjande arbetet (SKR 2020/21:95). Dock visar rapporten ifrån Kulturrådet (2023) att ungdomar har fått mindre tillgång till de läsfrämjande insatserna som har tillsatts för att stärka barn och ungas läsförmåga. Samt att de läsklyftor som finns i samhället som beror på socioekonomiska skillnader behövs överbyggas. Därför ämnar vi med denna studie att undersöka hur bibliotekarier på folkbibliotek arbetar med målgruppen ungdomar genom biblioteksrummet och hur detta arbete är tänkt att påverka deras läsning.

1.2 Problemdiskussion

I studier om ungdomars läs- och bibliotekspraktiker framkommer det att en del ungdomar har en negativ och föråldrad inställning till folkbibliotek med effekten av att en del ungdomar inte använder folkbiblioteket (Hedemark 2020; Lin, Pang & Luyt 2015). Vilket kan jämföras med det Agosto (2007) redovisar i sin studie; att en större del av ungdomarna, nästan 70 procent, besöker folkbiblioteket minst en gång i veckan, i jämförelse med de få procent som nästan aldrig besöker folkbiblioteket. Detta kan även ses i att vissa folkbibliotek är mer välbesökta av ungdomar än andra (Howard 2011b). Där en del folkbibliotek försöker locka till sig ungdomarna medan en del försöker skapa en balans mellan ungdomarnas behov i biblioteksrummet med de andra användarnas behov (ibid.).

Hedemark (2020) menar att ungdomarna kommer till biblioteket av olika anledningar. Där många använder folkbiblioteket för att umgås med vänner men även för att låna böcker. Vidare beskrivs även utformningen av biblioteksrummet som en viktig aspekt för hur ungdomarna väljer att använda folkbiblioteket. Men grunden och basen menar Hedemark (2020) ligger i att ungdomarna behöver få känna förtroende för biblioteket och bibliotekarierna och att dessa är pålitliga och värda att lita på. Således menar vi att en undersökning om hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomar genom biblioteksrummet och hur detta arbete kan påverka ungdomarnas läsning kan bidra till kunskap om hur arbetet med ungdomar och hur utformningen av biblioteksrummet bör gå till.

Till detta visar flera studier att det även finns en problematik hos folkbibliotekarier i förhållandet till arbetet med målgruppen ungdomar – att målgruppen kan vara svår att arbeta och komma till rätta med. Även om folkbibliotekarier för den delen anser att målgruppen ungdomar är prioriterad (Agosto, et al. 2015; Hedemark 2020; Ornstein & Reid 2022). Frågan är om denna osäkra inställning till målgruppen ungdomar kan bero på att en del folkbibliotekarier anser att en del ungdomar är högljudda, skapar problem i biblioteksrummet eller stör de andra besökarna som befinner sig på biblioteket, eller handlar det om något annat? Denna upplevda svårighet som folkbibliotekarier känner för att arbeta och komma till rätta med målgruppen ungdomar antar vi kan skapa en obalans bland folkbiblioteken med hur man arbetar med målgruppen.

Folkbiblioteken har en vägledande roll som stöd i utvecklandet av barn och ungdomars läsförmåga och kunskapsinhämtning där flera studier visar på att biblioteksrummet har en påverkan på ungdomars läsoplevelser (Frankow Crivellaro 2022; Hedemark 2011, 2018, se Hedemark 2023). Schmidt (2020) menar att barn och ungdomar behöver få tillgång till olika läspraktiker för att utveckla en funktionell läskunnighet, på så sätt utvecklar de en förmåga att kritiskt granska och reflektera över texters slutsatser. Således blir de en läsande individ vilket hon menar är en demokratisk rättighet. Dock menar Sullivan (2022) att folkbibliotekarier som arbetar med barn och ungdomar enbart har viss kunskap om barn- och ungdomars utveckling och deras läskunnighet vilket på så vis gör dem oförberedda på arbetet som väntar på dem.

Utifrån detta ställer vi oss frågan hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomar, både de som besöker och de som inte besöker biblioteket. Hur används biblioteksrummet i dessa sammanhang och hur kan folkbibliotekarier arbete genom biblioteksrummet påverka ungdomars läsning? Där arbetet kantas av svårigheten av att ungdomars behov och läs- och bibliotekspraktiker kan se olika ut beroende på vart i landet de befinner sig. I detta finns det en medvetenhet och en förståelse för att folkbibliotek har olika förutsättningar i fråga om arbetet med målgruppen ungdomar. Dock menar vi att det är av vikt att undersöka hur folkbibliotekarier beskriver sitt

arbete med målgruppen ungdomar, med biblioteksrummet och sitt läsfrämjande uppdrag. Detta då ungdomar är en prioriterad målgrupp inom folkbiblioteken och i samhället, samt att man från politiskt håll menar att ungdomars läsning är en demokratifråga och ett sätt för medborgare att bli delaktiga i samhället.

1.3 Syfte och frågeställningar

Studien avser att undersöka hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomar genom sitt arbete med biblioteksrummet och hur detta arbete är tänkt att påverka ungdomars läsning. Avsikten är att studera olika folkbibliotek utifrån geografiska, socioekonomiska och storleksmässiga aspekter. Detta för att förstå de faktorer som kan ligga till grund för hur folkbibliotekariers arbete med biblioteksrummet och deras läsfrämjande arbetet gentemot ungdomar kan ge sig i uttryck.

Följande är studiens forskningsfrågor:

- Vilka aspekter anser folkbibliotekarierna är viktigast när det gäller arbetet med biblioteksrummets miljö mot målgruppen ungdomar?
- Hur beskriver folkbibliotekarier sitt läsfrämjande arbete med hjälp av biblioteksrummet?
- Vilka faktorer spelar in i folkbibliotekariers arbete med biblioteksrummet utifrån Lefebvres rumsliga enhetsteori?

1.4 Avgränsningar och särskild hänsyn

I denna studie har vi valt att fokusera på den i personalen på folkbiblioteket som arbetar med målgruppen ungdomar för att bättre förstå folkbibliotekariens syn på arbetet med biblioteksrummet för ungdomar och sitt läsfrämjande uppdrag. På grund av detta har vi valt att inte intervjua resterande personal på folkbiblioteket då vi anser att de inte tillför enligt oss värdefull information till denna studie. Hade studien varit större hade det varit en intressant synvinkel att undersöka.

Vi har även valt att inte intervjua ungdomar då denna studie mer riktar in sig på folkbibliotekariernas tankar och arbetssätt. Följaktligen tänker vi att ungdomarnas röster hörs genom den litteratur och de studier som väljs ut till studien samt genom folkbibliotekariernas upplevelser och berättelser.

Studien är avgränsad till områdena Stockholms län och Västerås stad. Studien hade kunnat få en större bredd, djup och nyans på det empiriska materialet och fått ett mer generaliserbart resultat om vi breddat området något mer. Men i och med studiens korta tidsintervall anser vi att dessa områden kan ge oss ett bra underlag för studien.

I studien har det även tagits hänsyn till forskningsetiska val för att skydda informanternas identiteter. Informanternas namn kommer att anonymiseras men för studiens skull kommer folkbibliotekens namn att synliggöras eftersom vi anser att det ger ett mervärde till studien om dessa namn finns med. Därför kommer informanterna att refereras till "Bibliotekarien" från bibliotekets namn.

1.5 Begreppsdefinitioner

I detta avsnitt presenteras och förklaras i korthet de centrala begrepp som använts i denna studie, samt hur de kommer att användas i studien. Dessa förklaringar bör inte ses som uttömmande.

1.5.1 Ungdomar

Beroende på vem man frågar kan begreppet ungdomar definieras olika vilket gör att begreppet kantas av en del problematik då det rymmer otaliga åsikter och normer som spelar in i definitionen. Bland annat kan begreppet konstrueras utifrån förväntningar som samhället har på ett uppförande eller antaganden om vissa egenskaper hos en grupp människor. Där ålder, kön eller etnicitet kan spela en avgörande roll för hur man definierar begreppet ungdomar (Hedemark 2018). Svensk ordbok (2021) beskriver begreppet ungdomar som "(gruppen av) unga personer i (de övre) tonåren el. tidig 20-årsålder" men även som "en tidig period i livet, efter barndomen vanligen mellan ca 15 och ca 30 år; i fråga om människa". Svenska MeSH (Karolinska Institutet u.å) definierar däremot ungdomar som "personer i åldrarna 13 till 18 år).

Vi grundar denna definition av ungdomar även utifrån hur de folkbibliotek vi har studerat definierar ungdomar. Där flertalet beskriver att deras utrymme i biblioteksrummet för ungdomar är till för personer mellan 13 och 25 år, medan ett annat folkbibliotek har mellan 13 och 17 år, samt ett annat mellan 13 och 19 år. Ett folkbibliotek menar att åldern för deras målgrupp ungdomar är mellan 14 och 25 år. För att ringa in alla folkbibliotekens åldersindelningar definierar vi begreppet ungdomar till personer mellan 13 och 25 år.

1.5.2 Biblioteksrummet

Det finns flera definitioner på biblioteksrummet och vad det står för. Bland annat hänvisar man till biblioteksrummet som ett vardagsrum, som samhällets öppna rum, som en mötesplats eller ett demokratiskt rum (Fichtelius et. al 2019; Persson, et al. 2022; Jansson 2019). Detta är förståeligt då ordet rum har många olika betydelser och används i olika sammanhang. Man brukar tala om sociala, offentliga, virtuella, mentala och fysiska rum eller platser som har hänvisningar till yttre

och inre processer hos människor. Begreppet rum är med andra ord laddade med olika symbolvärden som samhället och individen har gett det (Rönnlund & Tollefsen 2016).

Biblioteksrummet kan även beskrivas som ”något mer än en fysisk plats i biblioteket” enligt Engström (2019, se Jansson 2019) som menar att biblioteksrummet är organiserat för att åstadkomma vissa mål. Vidare beskrivs biblioteksrummet som ett rum för interaktion och möten, för att inhämta kunskap och information. Biblioteksrummet är även en plats som förmedlar vissa normer och bär på en historia (ibid).

De svenska biblioteksrummen är oftast indelade i olika avdelningar med en tanke om att intressera en viss åldersgrupp. En barnavdelning och en vuxenavdelning är de vanligaste avdelningarna men det förekommer även andra så som en ungdoms- eller en tidningshörna (Jansson 2019). Med tanke på detta menar vi att biblioteksrummet i denna studie förklarar bibliotekets fysiska miljö framför allt ungdomarnas utrymme i bibliotekslokalen. Det kan med andra ord handla om möblering, färg, skyltning, rumsstorlek, bestånd men även det mentala och sociala.

1.5.3 Ungdomars bibliotekspraktiker

Ungdomars bibliotekspraktiker är ett begrepp som beskriver deras utövande och praktiker på biblioteket – vad de gör, vad de tänker, vad de uppfattar att de måste och borde göra på ett bibliotek. Vilket kan beskrivas som att ungdomar studerar på biblioteket, att de tänker på vilken bok de ska låna eller är med på olika aktiviteter, samt att de borde vara tysta på biblioteket eller att de måste låna med sig en bok. Ungdomars bibliotekspraktiker bör man även se som föränderliga och rörliga, de är inte statiska då ungdomar över tid ändrar sitt sätt att vara och hur de tänker (Hedemark 2023). Hedemark (2023) definition av begreppet bibliotekspraktiker kommer vi att använda oss av i denna studie då vi anser att denna definition stämmer överens med vår syn på bibliotekspraktiker.

1.5.4 Läspraktiker

Läspraktiker kopplas ofta till människors görande – det vill säga den kroppsliga aktiviteten som utformas i samband med läsningen. Vilket kan handla om att vända blad i en tryckt bok, lyssna på en ljudbok eller att scrolla i den digitala texten på telefonen, läsplattan eller datorn. Antingen hemma i soffan, i en fätölj på biblioteket, på bussen, på promenaden eller andra liknande ställen eller sätt. Läspraktiker beskrivs även som historiska och sociokulturellt grundade samt föränderliga och rörliga. De normer och traditioner som finns om läsning inom ett samhälle kan

påverka utövandet av läsning och på synen av dagens läspraktiker. De kan även ses utifrån den enskilde individen eller ur ett samhällsligt perspektiv (Hedemark 2020; 2023). Därmed använder vi oss av Hedemarks (2020; 2023) definition av begreppet läspraktiker då den överensstämmer väl med vår syn på läspraktiker.

1.5.5 Socioekonomiskt område

Det saknas en vedertagen definition av begreppet socioekonomiskt område. Olika aktörer använder olika indikationer för att beskriva begreppet, men oftast talar man om indikationer såsom individens utbildningsnivå, inkomstnivå och yrken, det vill säga socioekonomisk status (Ring & Shannon 2023). Denna socioekonomiska status benämns även som socioekonomisk indelning och kan beskrivas som olika samhällsklasser såsom arbetare, tjänstemän, företagare och icke-förvärvsarbetare – exempelvis arbetslösa och studerande (Statistikmyndigheten u.å).

Begreppet utsatt område beskriver Nationalencyklopedin (u.å) är en definition som används av svensk polis och syftar på ”ett geografiskt avgränsat område, karakteriserat av låg socioekonomisk status och kriminell påverkan på lokalsamhället”. I Polismyndighetens (2023) senaste rapport om hur lägesbilden är över utsatta områden beskrivs det att polisen delar in de utsatta områdena i tre kategorier; utsatt område, riskområde och särskilt utsatt område. I denna rapport presenterar de även en sammanställning över de områden som definieras som utsatta, där fyra av de kommuner vars folkbibliotek studeras i denna studie finns med.

I vår studie får även de intervjuade folkbibliotekarierna beskriva området sitt folkbibliotek befinner sig i, bland annat utifrån befolkning och ekonomi. Utifrån ovan nämnda beskrivningar kring socioekonomiskt område, tillsammans med folkbibliotekariernas beskrivning av området kommer dessa områden att definieras som ”socioekonomiskt utsatt” eller ”socioekonomiskt bra”.

1.6 Disposition

Studien introduceras i kapitel ett genom en beskrivning om forskningsämnets relevans för biblioteks- och informationsvetenskapen och samhället i sig. Vidare i kapitlet presenteras studiens problemområde, syfte och frågeställningar, samt avgränsningar och studiens mest centrala begrepp. I kapitel två redovisas tidigare forskning med relevans för forskningsämnet medan kapitel tre redogör för den teori som används i analysen. Kapitel fyra presenteras den valda insamlingsmetoden, urvalet och analysmetoden. Resultatet av det insamlade empiriska materialet redogörs i

kapitel fem medan studiens teoretiska analys beskrivs i kapitel sex. Kapitel sju presenterar studiens slutsatser, metodkritik och förslag till vidare forskning samt en diskussion utifrån tidigare forskning.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel redogör vi för ett urval av tidigare forskning som rör studiens forskningsämne. Arbetet med målgruppen ungdomar inom folkbibliotek är ett forskningsområde inom biblioteks- och informationsvetenskap där man har bland annat studerat ungdomars informationssökning, litteraturanvändning och läsoplevelser (Hedemark 2018).

Kapitlet delas in i tre avsnitt för att skapa tydlighet och struktur över det urval av tidigare forskning som vi redovisar. Det första avsnittet *Folkbibliotekariers arbete med ungdomar* behandlar studier om folkbibliotekariers arbete med målgruppen och hur de bör agera och bemöta ungdomarna, samt hur ungdomarna använder biblioteksrummet. Andra avsnittet *Biblioteksrummet* presenterar studier om själva biblioteksrummet och hur man bör tänka kring miljön – såsom färgsättning, ljussättning och möblering. Det sista avsnittet *Läsfrämjande* introducerar studier som berör ungdomars läsning samt hur man har politiskt sett på det läsfrämjande arbetet. Studierna som presenteras i detta kapitel har i huvudsak hämtas från databaserna LISA, Web of Science, Scopus och Söderscholar, samt genom olika citeringar från artiklar och faktaböcker.

2.1 Folkbibliotekariers arbete med ungdomar

Ungdomar använder folkbiblioteket på olika sätt. En del ungdomar använder folkbiblioteket för att låna böcker, för sina informationsbehov och för skolarbete, medan andra som en plats där de kan umgås med varandra, vilket Hedemark (2020) benämner som bibliotekspraktiker. På detta sätt kan man se folkbiblioteket som en kombinerad informationsportal för ungdomarnas informationsbehov och som en social plats där ungdomarna kan umgås med sina kamrater, vara med på organiserade aktiviteter och program eller bara vara där för att läsa. Vidare beskriver Hedemark (2020) att en del ungdomar kopplar ihop folkbiblioteket med ord som omodernt, gammeldags och innehåller enbart tryckta böcker beträffande hur ungdomarna ser på folkbiblioteket som institution.

Ungdomarna har även låga förväntningar på folkbibliotek och bibliotekarier och är missnöjda med de aktiviteter, böcker och utrymmen som folkbiblioteken arrangerar (Hedemark 2020; Ho-

ward 2011b). Detta till trots visar Howards (2011b) studie att ungdomarna har ett positivt helhetsintryck även om de inte använder biblioteket i större utsträckning. Dessutom tar Howards (2011b) studie upp flera faktorer som skapar hinder för ungdomarnas användning av folkbiblioteket. Bland annat dåliga relationer med bibliotekspersonal, otillräckliga biblioteksutrymmen för ungdomarna, bristfälliga och tråkiga program och aktiviteter samt avsaknad av delaktighet i verksamheten. Å andra sidan ser folkbibliotekarierna ungdomarna som en prioriterad målgrupp och investerar i flera olika aktiviteter och bestånd. Men de ser även ungdomarna som en problematisk grupp användare (Agosto et al. 2015; Hedemark 2020; Ornstein & Reid 2022). I Ornstein och Reids (2022) studie beskrivs att när problem uppstår med ungdomarna på biblioteket uppmuntrar man ungdomarna att tänka igenom sina val. I stället för att personalen föreläser för ungdomarna så diskuterar man problemet tillsammans för att komma fram till en lösning. Om det skulle bli att en ungdom ombeds att lämna biblioteket, så är det alltid välkomna tillbaka dagen efter.

För att få en lyckad interaktion med målgruppen ungdomar visar studier på att det behövs vissa nyckelelement i folkbibliotekariers tillvägagångssätt och i hur de förhåller sig till ungdomarna (Evjen & Vold 2018; Hedemark 2020, Howard 2011b; Ornstein & Reid 2022). Ornstein och Reid (2022) menar att dessa nyckelelement bland annat är att folkbibliotekarierna behöver visa respekt för ungdomarna, följa ungdomarnas intressen och skapa en flexibilitet i det utrymme som är tilldelat till den specifika målgruppen. Detta bör även avspeglas i de tjänster, aktiviteter, program och bokbestånd som anordnas för ungdomarna. Hedemark (2020) menar att ungdomarna efterlyser en tillförlitlighet hos folkbibliotekarierna för att ens vilja besöka folkbiblioteket.

2.2 Biblioteksrummet

Biblioteksrummet på folkbibliotek ses ofta som en mötesplats som främjar närvaro och samhörighet i och med att användarna med olika bakgrunder kan hamna i olika samtal med främlingar. I biblioteksrummet kan även användarna tillfredsställa sina behov av information och underhållning genom att vara med på olika aktiviteter som arrangeras (Aabø, Audunson & Vårheim 2010; Lin, Pang & Luyt 2015). Biblioteksrummets atmosfär kan om utrymmet är bra utformat locka ungdomar att stanna för att umgås eller studera (Lin, Pang & Luyt 2015). I studien av Hedemark (2020) visar bland annat att ungdomarna ser folkbiblioteket som föråldrat men att ungdomarna beskriver folkbiblioteken som trygga platser.

Färgsättning, möblering, bokbestånd, rumsstorlek och skyltning är alla faktorer som kan bidra till vad biblioteksrummet ger för känsla, vad den förmedlar och hur det används. Olika färger och kulörer påverkar hur stämningen i ett rum uppfattas vilket på så sätt påverkar hur användarna

använder rummet (AL-Ayash et al. 2026). AL-Ayash et al. (2016) menar att känslor, läsförmåga och hjärtfrekvens påverkas av olika nyanser av färger. Där blått och gult inger en positiv känsla, där blåa nyanser minskar hjärtfrekvens, inger lugn och en avslappnad känsla. Till detta påpekar de att färger som gul och röd i stället får hjärtfrekvenser att öka vilket i biblioteksammanhang kan det påverka användarnas läsförmåga och hur de tar till sig information.

När det kommer till målgruppen ungdomars utrymme i biblioteksrummet är det inte storleken som är den viktigaste faktorn, utan att utrymmet är flexibelt. Detta för att möjligheten till att kunna följa ungdomarnas idéer och intressen (Ornstein & Reid 2022). Men egentligen är den viktigaste faktorn för ungdomarna att det är ”deras utrymme”, menar Ornstein och Reid (2022). I och med detta är det av stor vikt att lyssna in målgruppen ungdomars röster när det kommer till utformningen av deras utrymme i biblioteksrummet (Agosto et al. 2015; Hedemark 2020). Det finns en efterfrågan hos ungdomarna på mysiga platser där de kan umgås, platser där de kan studera och att deras utrymme ska vara avskilt från de yngre barnen (Hedemark 2020). En intressant aspekt på detta är att ungdomars och folkbibliotekariers tankar och perspektiv om biblioteksrummet till stor del speglar varandra enligt en studie av Agosto et al. (2015). Såsom mobila, bekväma, visuellt lockande möbler var att föredra och efterfrågade naturligt ljus. Men med skillnad att ungdomarna till större delen prioriterade aktiviteterna i biblioteksrummet, medan folkbibliotekarierna lade större vikt på bokbeståndet.

Med Biofil designstrategi använder man naturen för att förmedla positiva känslor i ett rum. Denna designstrategi kan enligt Lee och Park (2018) användas i utformandet av barn och ungdomars utrymme i biblioteksrummet. Designen kan, genom att använda naturen som inspiration, skapa både undångömda som öppna utrymmen som andas lugn men som även skapar utrymme för socialt umgänge. Liknande som Hedemark (2020) och Agosto et al. (2015) menar att ungdomarna efterlyser i biblioteksrummet. Bossaler et al. (2020) förespråkar även de aspekter och närvaro av naturen i biblioteksrummet då de anser att naturen skapar välbefinnande miljöer och lugna zoner för användarna. Som kontrast till de mer lugna aktiviteterna har universitetsbiblioteket infört aktiva utrymmen för lärande samt för mentalt och fysiskt välmående. Där löpband, ståskrivbord och balansstolar är en del av möblemanget i biblioteksrummet (Clement et al. 2018).

2.3 Läsfrämjande

Läsning kan ske på olika vis med olika tekniker och i olika praktiker. Olika läspraktiker beskriver Tattersall Wallin (2021) som läsning genom att se, läsning genom känsel och läsning genom att

lyssna. Läsning genom att lyssna har blivit ett populärt alternativ till den mer traditionella läsningen genom att se. En annan studie visar att ungdomar läser skönlitteratur på fritiden, dels för kunskapsinhämtning, dels för omedveten informationssökning och dels för underhållning av personliga, sociala och samhälleliga skäl. Denna nöjesläsning menar Howard (2011a) påverkar ungdomars personliga utveckling genom att de får en förståelse för världen och för relationen, men även för personliga värderingar och trygghet. Nöjesläsningen förbättrar även ungdomarnas akademiska presentationer och förståelsen för sociala sammanhang (ibid). Liknande beskriver Becnel och Moeller (2015) att ungdomar läser litteratur som hjälper dem att utforska sin identitet och bearbeta situationer. Dock menar Rutheford et al. (2017) att den tryckta nöjesläsningen har fått konkurrens genom multimodala texter såsom bloggar och sociala medier.

Läspraktiker kan förstås som läsning i kulturella och sociala praktiker. Vilket innebär att läspraktikerna inte är oföränderliga utan kan ske på olika sätt och i olika sammanhang, exempelvis genom ljudböcker, sociala medier och dataspel (Hedemark 2020). På liknande sätt beskriver Rutheford et al (2017) ungdomars läspraktiker men menar att faktorer såsom sociala influenser, plats och villkor för tillgång, är bidragande faktorer.

Det är av största vikt att barn och ungdomar får möjlighet till att utveckla läspraktiker, utveckla en socialisering och positiva läsvanor. Detta för att bli läsande individer (Schmidt 2018). Flera studier visar att den funktionella läskunnigheten – den förmåga som behövs för att kritisk granska, reflektera och dra slutsatser kring texter – behövs för att människor ska kunna vara delaktiga i samhället (Schmidt 2018; Lindsköld, Hedemark & Lundh 2020; Hedemark & Jonsson 2021). Vidare visar dessa studier att synen på barns och ungdomars läsning har sedan tidigt 1900-tal varit betydelsefull för både den enskilde men även för samhällets framtid. Där den politiska debatten har gått från att diskutera hur man ska främja god och billig nöjesläsning till att förhindra förströelselitteratur. För att hamna i dagens politiska debatt om sjunkande läsförmåga och läsfrämjande insatser. Över tid har den politiska debatten rört frågor om materiell brist på tillgänglig och god litteratur till en oro för vad minskat läsande och bristande läsförmåga kan föra med sig (Hedemark & Jonsson 2021).

Sedan 2012 har dagens politiska debatt handlat om hur man ska komma till rätta med ungdomarnas försämrade läsförmåga. Där botemedlet mot ungdomars sjunkande läsförmåga är läsfrämjande insatser mot dem, där man ska främja rätt sorts litteratur (Lindsköld, Hedemark & Lundh 2020). Evans (2019) menar att det relationsskapande arbetet med ungdomar är en viktig komponent i USA:s folkbibliotekets läs-och skrivutveckling.

3. Teori

Begreppet rum kan förstås på många vis. Det kan handla om offentliga, själsliga och sociala rum, men kan även innebära symboliskt laddade rum, geografiskt avgränsade ytor som relaterar till känslor eller för den delen ett vardagsrum. Begreppet rum används i vardagen men även i mer abstrakta former såsom rumslighet. Rumslighet som begrepp och rumslig teori har på senare tid fått större uppmärksamhet inom samhällsvetenskapen menar Rönnlund och Tollefsen (2016) och vidare talar de om den rumsliga vändningen.

Utifrån detta teoretiska ramverk har vi valt att använda Henri Lefebvres (1991) rumsliga enhetsteori som fångar upp hur det sociala rummet produceras genom tre dimensioner, samt dynamiken, samspelet och spänningen mellan dessa. Vi anser att denna teori tar upp relevanta och intressanta aspekter på rum och rumslighet. Denna teori menar vi hjälper oss att artikulera och visualisera den komplexitet som biblioteksrummet på ett folkbibliotek möjligtvis har. Med denna teoretiska lins kommer vi undersöka hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomar genom arbetet med biblioteksrummet och hur detta arbete är tänkt att påverka ungdomars läsning. I nedanstående avsnitt presenteras Lefebvres rumsliga enhetsteori med dess tre rum.

3.1 Henri Lefebvres rumsliga enhetsteori

Med stöd av en teori kan man analysera det empiriska materialet vilket gör att en teori kan ses som ett verktyg som kastar ljus över vad som sker och ger på så sätt en ökad förståelse för det empiriska materialets betydelse (Alvehus 2023). Henri Lefebvres rumsliga enhetsteori valdes till denna studie för att skapa förståelse över studiens forskningsfrågor. Dock menar Leckie och Given (2010) att denna kritiska teori har utforskats i en liten skala inom biblioteks- och informationsvetenskaplig forskning. I relation till detta har det även riktats kritik mot denna teori. Där Merrifield (2006, se Leckie & Given 2010) menar att teorin inte är tillräckligt artikulerad om vad dimensionerna i teorin betyder och hur de skiljer sig åt, vilket har skapat olika tolkningar och förvirring hos forskare. Vilket kan göra teorin svår att tillämpa på studiens forskningsämne, men vi anser att teorin ger oss de verktyg vi behöver för att kunna analysera det empiriska materialet och besvara forskningsfrågorna. Leckie och Bushman (2010) menar att denna teori kan belysa hur biblioteket används samt om hur det kan ses som en plats inom det offentliga rummet. Att använda Lefebvres rumsliga enhetsteori i denna studie kan bidra till att visa hur man kan använda den inom biblioteks- och informationsvetenskapen. Nedan följer en beskrivning av Lefebvres rumsliga enhetsteori och hur vi kopplar teorin till studien och således till biblioteksrummet.

Henri Lefebvres rumsliga enhetsteori – eller rummets triad – är grundidén i hans verk ”The production of space” (1991) med originaltitel, ”La production de l’espace” (1974). Teorin beskriver att produktionen av det sociala rummet har tre dimensioner – rumsliga praktiker, rummets representationer och representationernas rum. Dessa tre dimensioner kan ses som en gemensam ram som enligt Lefebvre (1991) ska förklara det band som finns mellan samhällets produktionsätt och produktionen av rummet. Denna ram beskrivs ha tre aspekter som visar att det finns en kunskap i produktionen och i de sociala produktionsförhållandena. Denna kunskap används av politiska aktörer genom sina ideologier som har konstruerats för att dölja detta användande av kunskapen och som förkroppsligar deras tänkta framtid om samhället. Vidare menar Lefebvre (1991) bör produktionen av det sociala rummet förstås som en förening av dessa tre dimensioner, där rumsliga praktiker jämföras med det fysiska, rummets representationer med det mentala och representationernas rum med det sociala. Dessa tre dimensioner har inte någon hierarkisk ordning utan är jämställda och står alltid i relation och påverkar varandra. Man kan betrakta produktionen av det sociala rummet som ett verk av samhället enligt Lefebvre (1991). I relation till detta är det en intressant tanke att se folkbibliotekets rum som ett verk av samhällets, politiken och bibliotekariernas uppfattningar och förväntningar, samt hur användarna använder rummet. Nedan följer en beskrivning om de tre dimensionerna.

Rumslig praktik (det fysiska rummet) – Innefattar produktion och reproduktion av samhällets uppbyggnad - det vill säga själva samhället och dess funktioner. Men även specifika platser eller byggnader. Utifrån den verksamhet som förs i samhället, eller i en byggnad, sammanflätas och färgas kommunikationen, arrangemangen och praktiker som där befinner sig. I detta rum kan vardagspraktiker – de rutiner och nätverk som människor har – uppfattas (Lefebvre 1991). På så sätt kan man se folkbiblioteket som en lokal, en plats eller en funktion i samhället för de människor som besöker biblioteksrummet. Detta då rumslig praktik även påverkar och avspeglar den kommunikation och uppfattning som finns om biblioteksrummet, kan man mena att rummet är påverkad av politiken.

Rummets representationer (det mentala rummet) – Detta rum beskrivs vara det mest dominanta och utformas utifrån olika ideologier. Vilket kan beskrivas som människors abstrakta tankar och visioner som de har tänkt att rummet ska förmedla och användas. Där planerare och arkitekter är de som utför denna planering och organisering av det tänkta utrymmet (Lefebvre 1991). I relation till detta rum menar vi att det finns visioner kring folkbibliotekets rum som styrs av politiker och chefer som beskrivs i olika styrdokument. Dessa visioner kan utföras med större eller mindre förändringar i biblioteksrummet. Det kan innebära uppförandet av ett nytt folkbibliotek med arkitekt eller folkbibliotekariers målinriktade förändringar för förbättring och utveckling.

Vilket vi även kopplar till folkbibliotekariernas tankar och visioner vid utformningen av utrymmet för ungdomar i biblioteksrummet.

Representationernas rum (det sociala rummet) – Detta rum tillhör de människor som befinner sig i rummet, vilket avspeglar sig i form av den bild och symbolik som representeras däri. Här fångas även det sociala upp i form av människors känslor, fantasi, tankar och rumsliga praktiker – det vill säga hur människorna använder rummet. Detta rum representerar även de som vill förändra de olika utrymmen som samhället har skapat (Lefebvre 1991). När det gäller folkbibliotek relaterar vi detta rum till hur biblioteksrummet är anpassad efter användarnas behov och användning. Men även hur användarna beskriver att de använder utrymmet. Eller om det till större del är folkbibliotekariernas perspektiv som talar genom utformningen av biblioteksrummet.

4. Metod

I detta kapitel redogörs de metoder som används för insamlingen av studiens empiriska material. Inledningsvis börjar kapitlet med valet av studiens insamlingsmetoder av data, därefter presenteras studiens tillvägagångssätt och urval. I de efterföljande avsnitten redogörs studiens analysmetod och etiska tillvägagångssätt för att avslutas med de överväganden som gjorts kring studiens tillförlitlighet.

4.1 Insamlingsmetod

Då syftet med studien är att undersöka hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomar genom biblioteksrummet och hur detta arbete är tänkt att påverka ungdomars läsning, kom vi fram till att en kombination mellan den kvalitativa insamlingsmetoden semistrukturerade samtalsintervjuer och en variation av en observationsstudie skulle ge denna studie det rikaste materialet. Då vi ville ha ett mer djupt och nyanserat empiriskt material valdes kvantitativa metoder såsom enkäter bort. Detta då svaren på de frågor som ställs i en enkät är i detta fall begränsade i och med studiens syfte (Barmark & Djurfeldt 2020).

4.1.1 Semistrukturerade samtalsintervjuer

Som tidigare nämnt kommer en del av insamlingsmetoden av det empiriska materialet att bestå av semistrukturerade samtalsintervjuer. I denna metod intervjuar man informanter, i vårt fall folkbibliotekarier. De frågor man ställer under intervjun är tänkta att besvara de forskningsfrågor som studien ska besvara. Dessa frågor behöver inte ställas i en speciell ordning utan kan anpassas efter

hur informanten besvarar en tidigare fråga. Dessutom har informanten i denna metod en stor frihet att besvara och utforma sina svar på det sätt som denne tycker passar, vilket gör att man kan få djupare och mer nyanserade svar (Bryman 2018).

Vi grundar användningen av denna insamlingsmetod i att den i sin utformning är flexibel, det vill säga att den kan röra sig i olika riktningar i och med hur informanten besvarar frågorna. Detta menar vi är en av metodens styrkor. Flexibiliteten ger oss en möjlighet att följa, uppfatta och tolka det som informanterna berättar och som de visar med sitt kroppsspråk. Metoden skapar även som tidigare nämnt en möjlighet till att få mer fördjupade och nyanserade svar, samt att kunna klargöra vad informanterna menar med sina svar om det uppstår oklarheter, vilket vi ser som en av metodens fördelar (Bryman 2018).

Genom att vara lyhörd och läsa av informanternas kroppsspråk kan man få fatt i små men viktiga signaler som informanterna ger om vad och hur de känner inför en fråga eller ett påstående. Vilket ger oss en möjlighet att undersöka varför de exempelvis känner sig obekväma inför en fråga, eller gå vidare för att inte riskera att informanten väljer att inte besvara resterande frågor. Att informanterna har stor frihet i hur de väljer att besvara frågorna är både en av fördelarna men även en av nackdelarna med insamlingsmetoden. Detta då de kan utlämna delar av sitt svar, minnas fel eller av andra anledningar inte svara som de egentligen skulle vilja, vilket kan ha påverkan på det empiriska materialet som vi behöver vara medvetna om när vi analyserar materialet (Bryman 2018).

4.1.2 Miniobservation

Observationsstudier kan användas på olika platser, vid olika tillfällen och i olika sammanhang samt kan förekomma i olika omfattningar. Observation kan beskrivas som ett uppmärksammat iakttagande där forskaren studerar vad människor gör. På så sätt behöver forskaren inte förlita sig på vad informanterna berättar. Dock förloras förståelsen för de intentioner en människa har med sina handlingar eller vilka tolkningar de gör i en viss situation (Esaiasson et al. 2017).

I och med detta har vi valt en variant på en observationsstudie, en slags miniobservation. Med detta menas att vi har observerat de valda folkbibliotekens miljö samt fotograferat dessa vilket ger oss en visuell bild och en förståelse för hur biblioteksrummet är utformat. Informanternas utsagor om hur de arbetar med utformningen av biblioteksrummet samlas in genom semi-strukturerade samtalsintervjuer. Att fotografera biblioteksrummet är för oss forskare en minneshjälp under fältarbetets gång, då vi kan gå tillbaka till fotografierna under arbetet med exempelvis resultatet i denna studie (Bryman 2018).

Att få ett medgivande från de folkbibliotek som fotograferas är viktigt. Detta då det kan finnas känsliga och etiska överväganden som är kopplade till fotograferingen av miljön. Då vi ämnar att enbart fotografera biblioteksrummets miljö och inte människor blir detta inte lika känsligt. Dessutom är fotografierna enbart menade som minnesanteckningar för oss forskare för att kunna förstå det empiriska materialet bättre (Bryman 2018). Detta medgivande har folkbiblioteken i denna studie gett i samband med att de bekräftade att de ställer upp på att bli intervjuade.

4.2 Urval

Som i ett led att närma sig studiens kärna behövs det göras ett urval av informanter för att få ett empiriskt material som ska kunna besvara forskningsfrågorna, vilket detta avsnitt ämnar redogöra.

Urvalet i denna studie grundar sig i ett strategiskt urval, det vill säga att urvalet väljs utifrån frågeställningarna. Detta genom att välja ut det som på förhand antas vara mest relevant. Risken med denna strategi menar vi är att urvalet kan bli allt för strategiskt och på så vis kan information från olika perspektiv utebli och gå miste om (Alvehus 2023). Då studiens syfte är att studera hur folkbibliotekarier arbetar med biblioteksrummets utrymme för ungdomar och hur detta arbete påverkar ungdomarnas läsning, menar vi att det är relevant att intervjua just folkbibliotekarier med detta ansvarsområde. Dock kan anställda på folkbibliotek ha olika befattningar eller för den delen ha ett gemensamt ansvar för målgruppen. Därför blir urvalet inte statistiskt kring att det är en ungdomsbibliotekarie utan ses som riktlinjer för att komma ifatt i den person som folkbiblioteket ser som mest lämpad för uppdraget. Dessutom kan den som har ansvar för målgruppen ungdomar ha en annan utbildning än en inom biblioteks- och informationsvetenskap. Detta då folkbiblioteken anställer personer med en likvärdig kompetens, exempelvis en förskollärare eller en person med en utbildning inom litteraturvetenskap (Hansson et al. 2018).

För att få en bredd på studien har även ett strategiskt urval kring folkbiblioteken utformats utifrån tre kriterier. Folkbibliotekens storlek – det vill säga hur stort själva bibliotekslokalen är; geografisk placering samt skilda socioekonomiska områden. Utifrån dessa kriterier har sju folkbibliotek valts ut. Dock menar vi att ett större urval hade varit av vikt för studien, men då det kan vara svårt att bedöma när behovet anses mättat så valdes sju folkbibliotek med intervjupersoner ut (Bryman 2018). Som tidigare nämnts är tidsfaktorn något vi behöver ta hänsyn till när det gäller insamlandet av det empiriska materialet.

4.3 Presentation av data

Intervjuerna utfördes på det folkbibliotek som informanterna arbetade på. Vid bokningen av intervjuerna skickades en förfrågan om möjligheten till att observera och fotografera biblioteksrummets utrymme för målgruppen ungdomar. Intervjuerna spelades in och var mellan 45 till 110 minuter långa, där flertalet låg mellan 60 och 70 minuter. Till detta tillkom tid för observation och fotografering av miljön. Sammanlagd tid beräknades ta cirka en till två timmar per folkbibliotek. I och med inspelningen och transkriberingen återges informanternas exakta utsagor och ordval, i jämförelse med att endast ta anteckningar vid intervjutillfället (Bryman 2018). Tematisk analys användes för att tematisera och analysera det empiriska materialet medan fotografierna av miljön användes som minnesanteckningar för oss forskare. Nedan följer en kort presentation av folkbiblioteken, för en utförligare presentation av dessa går att finna i avsnitt 5.1:

Västerås stad

- **Hammarby kvartersbibliotek** – socioekonomiskt utsatt, storleksmässigt litet
- **Råby bibliotek** – socioekonomiskt utsatt, storleksmässigt litet

Stockholm stad

- **Kista bibliotek** – socioekonomiskt utsatt – storleksmässigt stort
- **Lava bibliotek** – socioekonomiskt bra – storleksmässigt stort
- **Södertälje stadsbibliotek** – socioekonomiskt utsatt – storleksmässigt stort
- **Vaxholm bibliotek** – socioekonomiskt bra – storleksmässigt mellan
- **Vega bibliotek** – socioekonomiskt bra – storleksmässigt mellan

4.4 Analysmetod

Då studien använder sig av semistrukturerade samtalsintervjuer och en miniobservation för att samla in data till det empiriska materialet, anser vi det lämpligt att använda en analysmetod som på ett smidigt sätt kan analysera dessa. Därför valdes tematisk analys till denna studie.

Med tematisk analys tolkas och sorteras mönster och teman utifrån transkriberingen av det insamlade empiriska materialet, där återkommande relevanta beskrivningar och repeteringar kopplade till forskningsfrågorna fångas upp. Tematiseringen ska även vara tydlig med på vilket vis olika teman är relevanta för forskningsfrågorna (Bryman 2018). I det tematiserade arbetet är det relevant att vara uppmärksam på nya eller ovanliga uttryck eller likheter och skillnader i diskussionen kring temat (Ryan & Bernard 2003). Dock finns det tvetydigheter kopplat till tematisk

analys, då tematiseringen är något som utförs i de flesta kvalitativa analyser (Bryman 2018). I och med detta kan tematisk analys anses vara svag i påvisandet av hur forskarna har identifierat sina teman. För att tydliggöra detta behöver temats betydelse påvisas i koppling och relation till andra teman och litteratur, samt beskriva vart i processen olika teman identifierats (Bazeley 2013, se Bryman 2018).

Tematiseringen har skett genom en närläsning av det transkriberade empiriska materialet där färgkoder har använts för att synliggöra återkommande mönster, teman, likheter och skillnader. Empirin bryts på så vis ner i mindre bitar som sedan analyseras genom en lins av Henri Lefebvres (1991) rumsliga enhetsteori. Analysprocessen innebär således att sortera och tematisera, begränsa och argumentera, samt att båda sidorna av paradoxer eller motsägelser representeras i resultatet (Alvehus 2023).

4.5 Etiska tillvägagångssätt

Genomförandet i denna studie kan kopplas till etiska principer som innefattar integritet, frivillighet, anonymitet och konfidentialitet för de informanter som deltagit. Samt till de etiska principerna informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman 2018). För att tillgodose dessa krav informerades informanterna genom ett informationsbrev om studiens innehåll och att intervjun skulle spelas in, samt en förfrågan om tillåtelse att fotografera miljön. En samtyckesblankett upprättades som informanterna godkände. På så sätt uppfylldes informationskravet och samtyckeskravet, samt bejakade informanternas integritet och frivillighet. Vidare, samt av etiska skäl, anonymiserades informanternas namn samt befattning i studien. Dock beskrivs folkbibliotekens med sitt rätta namn. Efter att studien är avslutad kommer all mailkontakt samt de inspelade intervjuerna att raderas, i samklang med konfidentialitetskravet och bejakandet av informanternas rätt till anonymitet. Nyttjandekravet innebär att den information som insamlats kring informanterna endast får användas i detta forskningsändamål, vilket vi är ämnade att vidhålla.

4.6 Tillförlitlighet

När det kommer till kvalitativ forskning finns det ett annat perspektiv och kriterier kring frågorna om validitet och reliabilitet. Bryman (2018) menar att man i stället för validitet och reliabilitet kan titta på en studies tillförlitlighet. Då vår studie är en kvalitativ studie blir tillförlitligheten därför relevant. Vi kommer att förhålla oss till hur Bryman (2018) beskriver tillförlitlighet.

Tillförlitlighet bygger på de fyra aspekterna *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* samt *en möjlighet att styrka och konfirmera* (Bryman 2018). Där *trovärdighet* kan ses genom att undersökningen följer de gällande reglerna för forskningen, samt att den sociala verkligheten kan återges korrekt vilket skapar trovärdighet i studiens resultat. Detta kan ses i denna studies resultatkapitel, där informanternas utsagor har återgetts i bland annat citat.

Aspekten *överförbarhet* kopplas till det djup och unika i studiens resultat och om dessa resultat kan överföras till en annan miljö eller kontext. Detta kan ses i att studien koncentrerar sig till två geografiska områden samt till sju intervjuer vilket vi menar skapar ett djup i studien i stället för att bredda de geografiska områdena och ha fler intervjuer. Samt till att studiens material är fylligt och man har inte utelämnat något av vikt.

Pålitlighet innebär att det finns en fullständig redogörelse kring hela forskningsprocessen i studien för att kunna säkerställa och granska studien. Därför har vi i denna studie eftersträvat att redogöra hela denna studies forskningsprocess, med bland annat fullständiga transkriberingar. Vi har även valt att vara öppen med vilka bibliotek som studien innefattar, men som tidigare nämnts av etiska skäl valt att anonymisera informanterna.

Den sista aspekten *möjlighet att styrka och konfirmera* innebär att studien är objektiv, att forskaren inte har införlivat personliga värderingar eller teorier i slutsatser. I denna studie har slutsatserna följt processen genom tematisering av de transkriberade intervjuerna som sedan har analyserats genom Lefebvres (1991) rumsliga teori. För att sedan diskuteras utifrån tidigare forskning.

5. Resultat

I detta kapitel kommer resultatet utifrån det insamlade empiriska materialet att redovisas. Där kapitlet börjar med en kort presentation av folkbiblioteken som valts ut till denna studie. Därefter redovisas det resultat som har identifierats i det empiriska materialet genom en tematisk analys. Utifrån den tematiska analysen har tre teman utläst från en närläsning av de transkriberade intervjuerna. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av resultatet.

Det första temat *Relationer och det sociala rummet* tar upp hur bibliotekarierna arbetar med att få målgruppen ungdomar att komma och vara på biblioteket, samt hur bibliotekariernas tankar om det sociala i biblioteksrummet. Det andra temat *Medbestämmande* redovisar vikten av att ungdomarna är involverade i utformningen av miljön, aktiviteter och bokbestånd på biblioteket. *Trygg och föränderlig biblioteksmiljö* är det tredje temat och beskriver hur bibliotekarierna har

ordnat med miljön i biblioteksrummet som riktar sig till ungdomarna. I det fjärde och sista temat *Ungdomars läsning och att arbeta läsfrämjande* tas det upp hur bibliotekarierna arbetar och tänker kring ungdomars läsning och det läsfrämjande uppdrag de har.

5.1 Presentation av intervjupersonernas folkbibliotek

Hammarby kvartersbibliotek – folkbiblioteket är beläget i Västerås stad och beskrivs ligga i ett socioekonomiskt utsatt område med hög andel av medborgare av utländskt ursprung och hög arbetslöshet.

Kista bibliotek – folkbiblioteket är en del av Stockholm stadsbibliotek och ligger i ett blandat område med IT och industrier å ena sidan och å andra sidan ett multikulturellt och socioekonomiskt utsatt område med en hög andel medborgare av utländskt ursprung.

Lava bibliotek – folkbiblioteket är ett av biblioteken i Kulturhuset som ligger i Stockholm city. Folkbiblioteket riktar sig specifikt till ungdomar mellan 14 och 25 år och beskrivs ligga i ett socioekonomiskt bra område.

Råby bibliotek – folkbiblioteket är beläget i Västerås stad i en socioekonomiskt utsatt stadsdel med dålig ekonomi, hög arbetslöshet och medborgare av utländskt ursprung.

Södertälje stadsbibliotek – folkbiblioteket ligger i Södertälje kommun som beskrivs som ett socioekonomiskt utsatt område där över 50% av medborgarna har utländskt ursprung.

Vaxholms bibliotek – folkbiblioteket är beläget i Vaxholms kommun som består av flera öar och beskrivs som ett socioekonomiskt bra område med en befolkning av svenskt ursprung och höginkomst.

Vega bibliotek – folkbiblioteket ligger i den nybyggda stadsdelen Vega i Haninge kommun. Stadsdelen Vega beskrivs som ett socioekonomiskt bra område med en befolkning av svenskt ursprung med hög inkomst.

5.2 Relationer och det sociala rummet

5.2.1 Relationer

Det finns en enighet mellan de intervjuade bibliotekarierna om att relationsskapande gentemot ungdomar är av vikt för att ungdomarna ska känna sig trygga att använda folkbiblioteket. Men även för att kunna arbeta läsfrämjande med dem och för att kunna locka fler av ungdomarna till folkbiblioteket. Att skapa relationer till ungdomarna kan göra att de börjar använda biblioteket utefter sina behov.

[...] då betyder det att de vet att man finns och att de tycker att det är helt okej att vara här och då kan vi bygga relation till dem och lära känna varandra ähm och jag tycker att det bara är positivt att de bara kommer hit och bara bara är, det gör mig ingenting om de bara läser, pluggar eller vad de gör det är orelevant nästan det är ett rum för dem – Bibliotekarien ifrån Vega bibliotek

Bibliotekarien på Lava menar att man som bibliotekarie behöver anpassa sig efter ungdomarna och se dem som individer och inte som en sort, eftersom de alla har olika erfarenheter och känslor. Dessutom ska man enligt bibliotekarien inte tro att de är ”tomma eller skadade kärll som man ska försöka fylla med en massa egna idéer”. Bemötandet gentemot ungdomarna är viktigt enligt bibliotekarien från Lava, dessutom behöver man vara lyhörd över det ungdomarna tycker. På detta sätt kan man bygga relationer till ungdomarna. Att personligt bemötande är viktigt tar även bibliotekarierna från Södertälje stadsbibliotek och Vega bibliotek upp. Bibliotekarien från Vega bibliotek nämner även egenskaper såsom öppen, flexibel, tolerant och att ha en ödmjukhet gentemot ungdomarna som viktiga egenskaper hos bibliotekarierna.

Att bygga relationer med ungdomar menar dock bibliotekarien från Hammarby kvartersbibliotek tar lång tid, därför bör man först bygga relationer med en mindre grupp ungdomar för att det sedan ska sprida sig till de andra.

[...] eftersom att Vaxholm är så stort och spritt tänker jag... alltså eftersom Vaxholm är så litet kan man träffa alla men så geografiskt spritt att de inte alltid hittar hit så tror jag uppsökande arbete e viktigt och det vill jag fokusera mer – Bibliotekarien ifrån Vaxholms bibliotek

Bibliotekarierna från Råby och Vaxholms bibliotek beskriver liknande men där de menar att uppsökande arbete för att skapa kontakt med ungdomarna är ytterst relevant för att visa att folkbiblioteket finns där för dem. Dock menar bibliotekarien från Vaxholm att det går delade meningar om det verkligen hjälper att vara kontaktsökande mot ungdomar.

5.2.2 Det sociala rummet

Flera av bibliotekarierna beskriver att de inte vill ha det som de benämner häng och förklarar det som stök av ungdomar i form av hög ljudvolym, nedskräpning, bråk och förargligt beteende. Man har behövt ringa efter ordningsvakter för att lugna ned situationen, men nu beskriver de att detta häng går i vågor (Kista; Lava; Råby; Södertälje). Medan andra beskriver det i mer positiva termer såsom att ungdomarna använder biblioteksrummet för samtal och för att spela spel eller för att vara med på aktiviteter eller program (Hammarby, Kista; Lava; Vaxholm; Vega). Dock vill samtliga bibliotekarier att deras folkbibliotek ska uppfattas som ett socialt rum där alla är välkomna.

Kistas, Råbys och Södertäljes bibliotekarier beskriver att det förekommer många ordningsstörningar som är kopplade till ungdomarna. Bland annat att de är högljudda och stör de andra

användarna. Bibliotekarien från Råby beskriver att detta har lugnat ned sig och bibliotekarien menar att stöket har lugnat sig efter renoveringen. Kista och Södertäljes bibliotekarie menar att det även finns ungdomar som använder och utnyttjar biblioteksrummet för samtal och vara med på aktiviteter. Samt att biblioteksrummets utrymme för ungdomarna är utformade för dem:

Och jag vill ha mer häng och att dem ska claima det som sin plats. [...] Jag flyttade också flera fåtöljer dit som var först i [...] ... skönlitteraturavdelningen, ähm och skapade lite mer häng. [...] så det är också något som jag vill fortsätta med att ha lite mer plats, där de kan vara i sin fritid, [...] Vi har lyckats att aktivera avdelningen lite mer. Alltså nu är det verkligen ungdomar som hänger där. – Bibliotekarien från Kista bibliotek

Bibliotekarierna på Hammarby kvartersbibliotek, Kista och Vega bibliotek beskriver att biblioteksrummet inte ska ses som en ungdomsgård, men att man får hänga på biblioteket. Bibliotekarien från Vega menar att det är viktigt att lära känna ungdomarna för att hänget inte ska bli negativt och att biblioteket har en viktig funktion i samhället för att minska utanförskapet hos ungdomarna:

Ungdomarna som dras med i kriminell verksamhet och då får biblioteket en viktig funktion för att minska utanförskapet. Men då måste man också som biblioteksmedarbetare vara med på det här, vara med på bollen som faktiskt verkar för, ett tryggt rum ähm... som ungdomar vill komma till. Vi måste aktivt jobba med målgruppen ähm... och då måste man vara med på att vi har ett då kanske då behöver man ha den här inställningen att vi har ett socialt arbete där vi måste möta ungdomar och inte vara rädda för att det blir stök eller möta dem här ungdomarna och prata med dem och bygga relationer ähm... - Bibliotekarien från Vega bibliotek

Bibliotekarien på Lava menar att de egentligen inte har några förbud mot att sitta och hänga i biblioteksrummet, men att de vill försöka få ungdomarna att använda de resurser som biblioteket erbjuder.

Sammanfattning

Det finns en enighet bland bibliotekarierna att det är viktigt att bygga relationer till ungdomarna för att de ska våga ta sig över tröskeln och komma in i biblioteket. Vilket är en förutsättning för att ungdomarna ska se biblioteksrummet som sitt och för att bibliotekarierna ska kunna arbeta läsfrämjande. Ytterligare en faktor som är av vikt för att bygga relationer med ungdomarna är att bibliotekarierna inte har förutfattade meningar om ungdomar som grupp, utan kan skilja på grupp och individ. Även bemötandet är en viktig faktor för att kunna bygga relationer med ungdomarna.

Begreppet häng uppfattas både som en negativ och en positiv term. Innebörden av häng beskrivs å ena sidan som att ungdomarna stökar och skapar otrygghet – är högljudda, bråkar och skräpar ner. Medan det å andra sidan beskrivs som något socialt och eftersträvansvärt, att ungdomarna använder biblioteksrummet för samtal och vara med på aktiviteter. Biblioteksrummet ska enligt bibliotekarierna inte ses som en fritidsgård men att det gärna får användas för häng.

5.3 Medbestämmande

Alla bibliotekarierna beskriver på olika sätt att de vill att målgruppen ungdomar är delaktiga i skapandet av aktiviteter eller utformandet av deras utrymme i biblioteksrummet för att kunna skapa relationer till dem och för att arbeta läsfrämjande. Råby och Kista bibliotek tar emot praktikanter från olika skolor i närheten, då de menar att det är ett tillfälle där de försöker engagera ungdomarna. Bibliotekarien på Hammarby kvartersbibliotek menar att mycket av deras verksamhet bygger på användarnas input; ”[...] och väldigt mycket av vår verksamhet bygger på faktiskt på det vi fångar upp”. Bland annat har de startat ett biblioteksråd där tanken var att ungdomarna skulle få vara delaktiga i utformandet av deras blivande ungdomshörna. Dock var ungdomarna mer intresserade av att kunna prata om vad de ville göra på biblioteket och vad de ansåg vara viktigt. Även bibliotekarien på Kista bibliotek är inne på samma spår men använder sig av modellen UX för att fånga in ungdomarnas röster i fråga om utformningen av biblioteksrummets utrymme för ungdomarna är utformade för dem:

Väggen var grå och det var liksom kallt, nästan som ett kontors atmosfär, man ville verkligen inte vara där. Och sen mm... tycker jag om väldigt mycket att jobba med user experience, UX och redan när jag började var det så att jag hade många intervjuer, samtal mm... observationer i biblioteksrummet med användare. Där jag frågar vad de behöver här? Och då var det väldigt tydligt att det behövde va lite växter, färg. Det är fortfarande så att jag jag pratade med dem, att det är det som kommer hela tiden att, vi vill ha mer färg i ungdomsavdelningen, och grönt. Och att det ska vara lite så vardagsrumskänsla. Och då köpte jag ö in konstväxter och öm satte upp vimplar så att allt var steg efter steg. Det byggdes upp. – Bibliotekarien från Kista bibliotek

Design thinking är ett koncept som fångar in användarnas röster, som både Hammarby kvartersbibliotek, Kista och Råbys bibliotek använder i utformningen av biblioteksmiljön. Råbys bibliotek använde detta koncept när de skulle välja färg till väggarna under den renovering som de genomgått och lät användarna vara delaktiga genom röstning. Kopplat till färg är det flera av bibliotekarierna som tar upp väggarnas färger, där färgerna blå-grönt och orange nämns av flera (Hammarby; Kista; Råby; Södertälje).

Inför öppnandet av 1014 på Södertäljes stadsbibliotek involverades ungdomarna i en liten skala när det gällde utformningen av biblioteksmiljön. Biblioteken Vaxholm och Vega har genom dialog och en förslagslåda fångat upp inköpsförslag, åsikter kring biblioteksrummet, aktiviteter och vad som funkar för ungdomarna. Både Hammarby kvartersbibliotek och Råbys bibliotek beskriver att ungdomarna genom aktiviteter är delaktiga i skapandet som sedan visas upp i biblioteksrummet. Dock menar Råbys bibliotekarie att aktiviteterna inte kan kosta något:

Just för att vi fått feedback för att det behövs. För det kan inte kosta någonting utan alla dem här familjerna behöver aktiviteter som är gratis. För dem har inte den ekonomin att sätta liksom, och dom har svårt att åka iväg också. Och då är det lättare för dem att komma till biblioteket. Här liksom där ingenting kostar. – Bibliotekarien från Råby bibliotek

Bibliotekarien på Vaxholms bibliotek beskriver att det är svårt att engagera ungdomarna då de inte besöker biblioteket, samt att det känns fel att behöva säga nej till deras förslag för att de inte har möjlighet att utforma biblioteksrummet hur som helst i och med de platsbyggda hyllorna. Liknande beskriver bibliotekarien på Lava bibliotek att ungdomarna får och kan inte vara med i utformningen av biblioteksmiljön på samma sätt som på andra bibliotek, då det är många faktorer som har spelat in med tanke på verkstadsdelen. Dock menar bibliotekarien att det verkar finnas en medvetenhet hos ungdomarna att de har en möjlighet att påverka och utforma program och verksamheten på biblioteket. Bland annat genom egna musikspelningar, teatrar och galleriutställningar. Råbys bibliotekarie beskriver att en ungdom har skapat en egen aktivitet för andra ungdomar – Manga-häng.

Sammanfattning

Samtliga bibliotekarier menar att ungdomarna behöver bli delaktiga i utformningen av biblioteksrummet och i aktiviteter för att kunna bygga relationer till dem samt för att kunna arbeta läsfrämjande. Dock bör man vara försiktig i hur man gör ungdomarna delaktiga. Att be om deras input för att sedan behöva säga nej eftersom man inte kan utforma biblioteksrummet eller skapa de aktiviteter de efterfrågar kan ge fel uppfattningar hos ungdomarna.

För att göra ungdomarna delaktiga i utformandet av biblioteksrummet och aktiviteter har flera bibliotek använt sig av koncept som UX och design thinking. Ett bibliotek har inrättat ett biblioteksråd medan andra har lådor för förslag för att fånga ungdomarnas röster och behov. Växter och färger har biblioteken fått fatt igenom UX. Genom design thinking fick användarna välja färg till väggarna. Färgskalorna grön och orange var det flera av biblioteken som nämnde i relation till biblioteksrummet.

5.4 Trygg och föränderlig biblioteksmiljö

5.4.1 Trygg biblioteksmiljö

Bibliotekarierna från Hammarby kvartersbibliotek, Kista, Råby och Vega bibliotek beskriver att deras biblioteksrum ska ses som ett tryggt och mysigt vardagsrum. I och med detta vill bibliotekarien från Vega att biblioteksrummet ska användas av alla vilket gör att de inte riktigt kan ha uppdelade utrymmen för olika användargrupper. Bibliotekarien från Råby vill att man ska känna sig hemma och bekväm i deras biblioteksrum:

Att man ska känna sig hemma och bekväm och att man känner att man vågar vara här. Och vågar testa på nya saker. Det är nog väldigt så här viktigt för oss. Att man vågar, kanske kommer in så här från början... att jag bara vill läsa manga. Men då kanske man sen om någon gång kommer in och då kanske man ser någon annan bok. Eller om man vill testa på någonting annat. Att det liksom finns möjligheter här och att man inte känner att man behöver prestera någonting. Så det är väl viktigt... tänker jag. Kravlöst vardagsrum – Bibliotekarien från Råby bibliotek

Genomgående menar de intervjuade bibliotekarierna att de vill att biblioteksrummet ska upplevas som välkomnande, tillåtande och trygg. Bibliotekarien från Vega beskriver att de försöker få till en tillåtande miljö och vara en trygg närvaro, ett tryggt rum som man kan gå till som på så sätt kan motverka ungdomars utanförskap:

Att det finns en trygg vuxen närvaro eftersom vi är det som ska motverka utanförskapet ähm hos ungdomar. Framför allt ähm med barn och unga i det här huset och fokuset för biblioteket så tycker jag att det är viktigt att att ähm rummet blir, att det är välkomnande för ungdomar. Att dem känner att de kan komma in hit och att att vi, att vi hittar någon slags ömsesidig respekt och att vi bygger relation till ungdomarna – Bibliotekarien från Vega bibliotek

Bibliotekarien från Hammarby kvartersbibliotek beskriver att biblioteket ska vara så tryggt att användarna ser det som sitt vardagsrum och vet vart sakerna finns. Medan bibliotekarien från Södertälje stadsbibliotek vill att "[...] dem ska vilja komma hit framförallt. Att dem ska känna sig trygga och att det ska vara mysigt". Biblioteksrummet menar bibliotekarien från Lava bibliotek bör vara lättöverskådligt eftersom det ger en överblick över rummet och man ser vad ungdomarna gör i det, vilket skapar en känsla av trygghet. Att ha en flexibel möblering och hur man placerar hyllorna kan även det ses som ett sätt att kunna öka tryggheten (Kista; Råby).

Bibliotekarierna på Kista, Lava och Vega bibliotek tar även upp trygghet kopplat till själva bibliotekarierna, där de menar att man behöver vara en trygg vuxen för att kunna skapa en trygg biblioteksmiljö. Bibliotekarien på Kista relaterar detta till att alla ungdomar i deras område har inte en trygg vuxen hemma.

5.4.2 Föränderlig biblioteksmiljö

Det finns en samstämmighet hos samtliga bibliotekarier att biblioteksmiljön behöver vara föränderlig och flexibel samt kunna anpassas till ungdomarna som befinner sig på biblioteket. Bibliotekarierna från Södertälje stadsbibliotek och Råbys bibliotek menar att miljön anpassas utefter vad som för tillfället fungerar och som inte gör det. Både Kista och Södertälje stadsbiblioteks bibliotekarier menar att ungdomarna är flexibla och gärna flyttar möbler och kuddar efter behov.

"Det jag tar med mig är kanske att man kan ha en tilltänkt miljö, eller en miljö som man har tänkt att så här ska den användas och det är inte säkert att det går till på det sättet" beskriver bibliotekarien på Vega bibliotek. Biblioteksrummet används olika beroende på besökare, om det

är tomt i barnavdelningen är upplevelsen att många ungdomar söker sig dit. De många kuddar som ser ut som stockar och stubbar menar bibliotekarien från Vega lockar både barn och ungdomar. Att biblioteksrummet används på olika sätt är bibliotekarierna samstämmiga om. De beskriver att ungdomarna antingen kommer enskilda och då är det för att studera, låna de publika datorerna eller för att låna böcker som de enbart är där för att hitta. Eller så kommer de i grupper om tre, fyra eller större sällskap och använder biblioteksrummet för studier eller för att umgås – hänga. Bland annat spelar de spel, sitter och pratar eller gör någon av de aktiviteter som erbjuds i biblioteksrummet. Bibliotekarierna på Hammarby kvartersbibliotek och Vaxholms bibliotek beskriver att ungdomarna oftast kommer dit för att sedan gå, antingen kommer de dit för att vänta på en vän eller för att låna en specifik bok. Södertälje stadsbiblioteks bibliotekarie menar att man behöver skapa utrymmen för ungdomarna i biblioteket för att många av dem är trångbodda;

[...] för dem blir ofta väldigt, alltså dom blir ofta väldigt utskällda liksom då, så dem. Det blir som att dem inte har någonstans att va. Men men så att e. Men ah vi försöker ju skapa utrymmen för att bara vara på biblioteket. För att det behövs, det är många som är trångbodda, det är också många ungdomar som kommer hit och sitter och studerar – Bibliotekarien från Södertälje stadsbibliotek

När det kommer till biblioteksrummets miljö är de flexibla hyllorna på hjul som är eftertraktade och en gemensam nämnare hos samtliga bibliotekarier, detta då de möjliggör en anpassad miljö. Exempelvis vid aktiviteter som kräver större utrymme än vad som annars kan tillgodoses i den ordinarie miljön, såsom sagostunder eller manga-häng (Hammarby; Vaxholm). Liknande beskriver bibliotekarien på Lava:

Vi har ju dels så har vi ju att alla våra bokhyllor är på hjul och det är ju delvis... Nu flyttas inte alla jättemycket men det är delvis för att vi eftersom vi använder lokalen också till exempel vi har dansträning varje måndag och då flyttar... då rullar man undan ganska mycket [...] man vill kunna rulla mycket i verksamheten och flytta om liksom... så det var en viktig grej att det inte ska vara för omobilt liksom – Bibliotekarien från Lava bibliotek

Bibliotekarien från Kista bibliotek menar att man kan se möbleringen som en legobit med modulära möbler, för att på så vis underlätta anpassning till ungdomarnas behov. En anpassning som var betydligt svårare för bibliotekarien på Vaxholms bibliotek, som har platsbyggda hyllor. Platsbrist är något som nämns av fler bibliotekarier (Hammarby; Råby; Södertälje; Vaxholm). På grund av detta menar de att de behöver utgå ifrån de kvadratmeter de har och får göra det de kan utifrån förutsättningarna som finns. Flera av bibliotekarierna beskriver även sina bibliotek som trånga i relation till de saknade kvadratmeterna, vilket gör att man inte kan skapa det bibliotek som man skulle vilja erbjuda användarna (Hammarby; Södertälje; Vaxholm).

Det första jag tänker på är ju lite mer plats skulle ju vara bra att ha. Att man bara kan erbjuda ett litet hörn liksom. Jag tror att ungdomarna skulle vilja sätta sin prägel på där de ska vara att de skulle vilja... de skulle vilja ha en liten värld för sig själva – Bibliotekarien från Hammarby kvartersbibliotek

Fasta installationer som ljuskällor, fasta väggar och brandväggar är något som både Kista och Lavas bibliotekarier tar upp som begränsningar. Investeringsmedel är ofta avsatta för specifika renoveringsprojekt (Kista) och i relation till detta tar Vaxholms bibliotekarie upp budget och att man inte har tillräckligt medel för att kunna förändra biblioteksrummet som det skulle behövas.

Flera av biblioteken beskriver även en viss flexibilitet kopplat till placeringen av samlingen som kan behövas anpassas utefter ungdomarnas behov och intressen, där Manga och regnbågs-hyllans tas upp som exempel (Kista; Lava; Vaxholm). På Lava bibliotek har de nu iordningställt en Mangavägg; ”Förut så stod mangan liksom i de här snurrorna och det var lite svårare att hitta och lite mindre och nu är det... nu har vi mycket utlån av manga så är det lättare. Så vi gör små förändringar”.

Sammanfattning

När det kommer till utformningen av biblioteksrummet kan ett likartat tänk skönjas oavsett om folkbiblioteket befinner sig i ett socioekonomisk utsatt eller socioekonomiskt bra område. Biblioteksrummet ska vara välkomnande, flexibelt, tilltalande och kunna ses som en trygg plats med låga trösklar för ungdomarna. Biblioteksrummet ska ses som ett välkomnande vardagsrum med låga trösklar för att kunna motverka det utanförskap som finns bland ungdomar och för att bibliotekarierna ska kunna arbeta läsfrämjande med ungdomarna.

Det finns flera faktorer som påverkar utformningen av ungdomarnas utrymme i biblioteksrummet. Exempelvis att ungdomarna inte besöker folkbiblioteket i särskilt stor mängd, att man möblerar bort stök, att lokalerna är för små, att fasta installationer begränsar utformningen av rummet eller att man inte har tillräckligt med medel för att utforma utrymmet så som man vill. Genomgående hos bibliotekarierna är att utrymmet för ungdomarna behöver vara föränderligt, med flexibla möbler som hyllor på hjul, stolar och kuddar som går att flytta utifrån användarnas behov och aktiviteter. Bibliotekarierna är även samstämmiga i hur de upplever att ungdomarna använder biblioteksrummet.

5.5 Ungdomars läsning och att arbeta läsfrämjande

5.5.1 Att exponeras för böcker

Bibliotekarierna menar att det finns flera sätt att läsa på och att det traditionella sättet inte alltid är det rätta för en individ. Att exponera ungdomarna för olika genrer är ett sätt att visa ungdomarna att det finns flera sätt att läsa på, berättar bibliotekarien från Råby bibliotek. En genrens placering är viktig enligt bibliotekarien då den kan locka och skapa nyfikenhet för en annan genre; ”[...] så man öppnar upp den här världen, för dem mer... För det är ju inte alla som har använt biblioteket så mycket innan. Men att vi försöker liksom att fånga in dem”.

Både bibliotekarierna på Södertälje stadsbibliotek och Råbys bibliotek beskriver att andra medier än tryckta böcker finns på biblioteken, bland annat filmer på dvd och ljudböcker. Råbys bibliotekarie räknar även in CD, spel, tecknade serier och manga i medieutbudet. Medan Södertäljes stadsbiblioteks bibliotekarie räknar upp olika typer av böcker; bilderböcker, börja läsa böcker, lättlästa, till kapitelböcker för mellan barn och ungdomsböcker, samt mångspråks böckerna. Bibliotekarien på Hammarby kvartersbibliotek berättar att de använder böckerna på olika sätt exempelvis har de använt gallrade böcker till att bygga en hinderbana. Samt en skattjakt som med hjälp av tavlor identifiera och hitta information; ”De måste identifiera en tavla och sen hitta information i en bok. Och från boken dem kan eftersom, de kan flera ord, de ska, måste säga ord på olika språk och sen dem måste också hitta information på mobilen”.

I utformningen av biblioteksrummet menar bibliotekarien från Lava bibliotek att de har försökt erbjuda tysta läsplatser för att tillgodose olika behov;

[...] jamen också så där det är viktigt för oss att ha läsplatser även om dem inte liksom är helt tysta men att de är liksom att det går liksom [...] liksom försöka tillfredsställa lite olika typer av behov [...] Men sen har vi också tänkt en hel del på sånt där som att... [...] vi har ju några fätöljer och i dem får man sitta ensam i. Det är våra läsplatser. - Bibliotekarien från Lava bibliotek

Ytterligare en aspekt på hur man arbetar med läsfrämjande är vägledning över ålderskategorier i bokbeståndet. Som alternativ till att enbart utgå från ålder bör man utgå från intresse, läslust och läsförmåga vilket bibliotekarierna från biblioteken i Hammarby, Kista, Råby, Vaxholm och Vega anser. Ålder ska enligt dem inte vara avgörande i valet av böcker och bibliotekarierna från Råbys bibliotek menar att man ska bygga broar mellan avdelningarna. Dessutom kan litteraturen vara en ingång till att ungdomarna själva identifierar och avspeglar sig i det de läser (Hammarby; Vega).

5.5.2 Läsningen behöver vara kravlös

När det kommer till det läsfrämjande arbetet med målgruppen ungdomar menar samtliga bibliotekarier att det genomsyrar den dagliga verksamheten. Som i form av planerade aktiviteter eller mer spontant när man tipsar om en bok eller visar hur bibliotekskatalogen fungerar. Bibliotekarierna från Lava, Råby, Vaxholm och Vega beskriver på liknande sätt att ungdomarna ska få läsa vad de vill, att det kan handla om att läsa instruktioner i en faktabok för hur man sticker en väska. Finns det ett intresse för någon bok som inte finns på biblioteket köps den in. Bibliotekarien från Lava beskriver att det läsfrämjande arbetet inte behöver vara riktat, planerat eller handla om en skönlitterär bok. Det är viktigt att det finns en plats för ungdomarna där ingen tjuvar på dem att de ska läsa, det viktigaste är att intresset finns att vilja läsa något. Vegas bibliotekarie menar att; ”det handlar om att hitta vad varje enskild person skulle vilja läsa”. Liknande tänk har bibliotekarien på Södertälje stadsbibliotek men hävdar att det inte är helt enkelt att genomföra en läsfrämjande aktivitet;

[...] då kände jag men att, som jag sa jag får bara köra någonting. Så får jag se är det någon som nappar på det här, eller är det inte det. Alltså det kanske är så att dem som, jag har ju frågat också ibland ungdomarna, alltså på plats. Och då får jag ofta, jag hinner inte med eller nått sånt. Det eh så mycket skola och aktiviteter, och jag hinner inte. Å det är ju det säkert – Bibliotekarien från Södertälje stadsbibliotek

Detta håller bibliotekarien från Kista bibliotek med om. Men även att ungdomarna kan ha olika bakgrund och därmed olika utgångslägen. Vilket gör att aspekter som trygghet och intresse för läsning behöver grundas för att därefter i ett senare skede kunna vara mottaglig för ett mer riktat läsfrämjande arbete;

Ähm, ja alltså det skiljer ju sig alltså på väldigt mycket på vilka bakgrunder man har när man växer upp, som, som ungdom. Är man ett barn som har kanske föräldrar med en akademisk bakgrund, som växer upp i innerstan eller så. Ähm, har man böcker hemma är det väldigt naturligt att ta del av samhällets kulturutbud. Eller växer man upp i en familj, med de föräldrar kanske ähm... pratar svenska som modersmål och kan kanske inte svenska och är kanske fortfarande ganska ny i samhället och förstår kanske inte vad ett bibliotek är. [...] ... så att man måste först förmedla vad ett bibliotek är. Och om föräldrarna inte vet det och vet att det kanske är en bra plats att va på, då är det ännu svårare att förmedla det till ungdomar eller så... - Bibliotekarien från Kista bibliotek

Eftersom ungdomarna har olika bakgrunder och olika utgångslägen när det gäller läsning menar bibliotekarierna att det spontana läsfrämjande arbetet är det som används mest. Hammarby kvarteretsbiblioteks bibliotekarie tar även upp ungdomars läsförståelse och menar att man behöver tänka att en del av dem ligger flera år efter i vart de bör ligga. Och ”ska man vara ärlig så är läsning tråkigare än det som ungdomarna kan göra på en telefon eller en dator”, menar Vaxholms bibliotekarie. Dock är samtliga bibliotekarier överens om att läsa kan göras på olika vis och därför bör uppmuntras.

5.5.3 Omvärldsbevakning

För att kunna ge boktips till ungdomarna menar samtliga bibliotekarier att det är bra att vara insatt i litteraturen som de läser. Bibliotekarien på Vaxholms bibliotek menar att man omöjligt kan läsa allt men att man bör ha läst något ifrån de populäraste författarna och vara nyfiken på sitt bokbestånd. Bibliotekarien poängterar vikten av att omvärldsbevaka; ”Omvärldsbevakning, tror jag är det viktigaste och bli så bra på omvärldsbevakning att det inte tar åtta timmar om dagen”. Men även att man behöver ta ansvar för den egna fortbildningen på arbetet ifall den egna kunskapen inte räcker till.

Sociala medier är något som nämns ihop med omvärldsbevakning av bibliotekarierna, framför allt när det gäller att vara uppdaterad på de sociala medier där ungdomarna vistas. Ett fenomen från sociala medier som flera av bibliotekarierna tar upp är BookTok trenden bland ungdomar, där man på sociala medier tipsar varandra om böcker. Denna trend beskrivs påverka ungdomars läsning i och med att det som visas på BookTok även efterfrågas på biblioteket, vilket bibliotekarien från Södertälje stadsbibliotek sett ett mönster i. En annan stor trend bland ungdomarna just nu som bibliotekarierna på samtliga bibliotek har sett är Manga; ”Manga är otroligt stort och lånas mycket av målgruppen”, berättar bibliotekarien från Södertälje stadsbibliotek. Dessa intressen har bidragit till inköp av fler böcker, till fler aktiviteter, ommöblering bland hyllorna, samlingar och skyltningar. Råbys bibliotekarie menar att Mangan kan vara en inkörsport till annan litteratur.

Den så kallade regnbågshyllan och dess placering nämns på samtliga bibliotek och att det behövs en känslighet och försiktighet med dess placering. På Kista bibliotek beskriver bibliotekarien att den första tanken var att den skulle synas och vara det första man såg för att visa på att biblioteket är en välkomnande plats för alla. Dock riktades det kritik mot hyllan både ifrån kollegor som menade att det kan bli för utpekande för den som vill gå till hyllan då dess ämnen kan upplevas som känsligt. Kritik riktades även ifrån ungdomarna som menade att de bryter mot deras kulturer, dock menar bibliotekarien från Kista att det demokratiska uppdraget väger tyngre och man väljer att ha hyllan kvar. Queerhyllans placering har diskuterats på Lava bibliotek enligt bibliotekarien, för att låta ungdomarna få vara mer anonyma och möjlighet till att få vara ifred. Angående queerlitteratur förespråkar bibliotekarien på Vaxholms bibliotek att det är viktigt att köpa in ett relativt brett utbud av sådan litteratur:

[...] har försökt också att inte äh att inte stanna där öh utan liksom det går lite trögt asså det svårt att göras även jag köper in ganska brett jag är inte nöjd men det är inte lätt att få det och bli utlånat äh det är en annan och det engagerar mig liksom så här var noga med vad jag skyltar med för någon... refererar till förskolor när de har bett oss att plocka ihop ähm aaa... den delen av att bredda äh inte bara utbudet utan också synligheten...- Bibliotekarien från Vaxholm bibliotek

Sammanfattning

Bibliotekarierna är eniga med att det läsfrämjande arbetet för ungdomar är viktigt men att det kantas av svårigheter, bland annat att ungdomar har olika bakgrunder och olika utgångslägen när det gäller intresse av läsning och läsförmåga. Samstämmighet råder även bland bibliotekarierna när det gäller hur man kommer till rätta med detta. Visserligen är de planerade läsaktiviteterna lika viktiga som de spontana boktipsen. Dock verkar det som om att de mer spontana och kravlösa boktipsen fungerar bättre, vilka även är ett sätt att skapa relationer med ungdomarna. Enighet hos bibliotekarierna gäller även att det finns olika sätt att läsa, vilket gör det viktigt att det finns ett brett utbud i bokbeståndet av olika medier, bland annat serietidningar. Men viktigast är själva intresset för läsning.

I det läsfrämjande arbetet behöver man som bibliotekarie ha en försiktighet och känslighet när det gäller viss typ av litteratur, hur man skyltar och synliggör denna, men även för att ungdomarna ska kunna känna att de kan vara anonyma om de vill. Detta kan relateras till bibliotekariernas arbete med regnbågshyllan, där det råder olika synsätt på hur man ska arbeta med denna. Samt att det har riktats kritik mot själva hyllan och litteraturen ifrån ungdomarna själva.

Omvärldsbevakning är ytterst viktigt för att kunna veta vad ungdomarna läser och för att kunna boktipsa, samt för att kunna köpa in litteratur som ungdomarna är intresserade av. I denna omvärldsbevakning är det även bra att vara insatt i de olika sociala medier där ungdomarna vistas eftersom många trender när det gäller ungdomars läsning kan komma därifrån.

5.6 Sammanfattande av kapitel

Oavsett vilket socioekonomiskt område folkbiblioteket befinner sig i beskriver bibliotekarierna att man behöver bygga relationer till ungdomarna. Detta för att få de ungdomar som inte besöker biblioteket att vilja ta steget in och för att kunna arbeta läsfrämjande med målgruppen, samt för att kunna motverka ungdomars utanförskap. I det relationsbyggandet är bemötandet en viktig aspekt för att man ska kunna bygga relationer till ungdomarna.

Begreppet häng är återkommande hos bibliotekarierna och benämns både i positiva och negativa termer i bibliotekariernas utsagor oavsett vilket socioekonomiskt område folkbiblioteket tillhör. Till viss del verkar det handla om hur bibliotekarierna har kommit till rätta med det negativa hänget, men även hur häng uppfattas på olika vis hos de olika bibliotekarierna. Dock vill samtliga bibliotekarier att deras folkbibliotek ska uppfattas som ett socialt, tryggt och välkomnande rum, men för den delen utan stök från ungdomarna. Flera av bibliotekarierna beskriver att

biblioteksrummet inte ska ses som en ungdomsgård utan mer som ett tryggt, tillåtande och välkomnande plats och vardagsrum med låga trösklar.

Att ungdomarna behöver vara delaktiga i utformningen av biblioteksrummet och i aktiviteter är en faktor för att bibliotekarierna ska kunna utföra sitt läsfrämjande uppdrag. I och med relationsbyggandet menar bibliotekarierna att det är av vikt att inte se ungdomarna som en grupp utan mer som enskilda individer. Att ungdomarna får en möjlighet till medbestämmande är samtliga bibliotekarier överens om, där man använder olika sätt att göra ungdomarna delaktiga. Koncepten UX och design thinking är något som används av flera av folkbiblioteken för att låta ungdomarnas röster komma till tals och för att öka deras delaktighet i biblioteksrummet.

Biblioteksrummets utformning påverkas av aspekter som att motverka stök, lokalernas storlek, fasta installationer eller att man inte har tillräckliga medel för att kunna förändra biblioteksrummet. Det finns en samstämmighet bland bibliotekarierna att biblioteksrummet behöver vara flexibelt med mobila möbler såsom stolar, fåtöljer och hyllor på hjul.

När det gäller det läsfrämjande arbetet är bibliotekarierna eniga i hur viktigt detta arbete är men även att det kantas av svårigheter, där ungdomarnas bakgrund och olika utgångslägen för läsning och läsförmåga är två bidragande faktorer. Så även folkbibliotekarierna i de socioekonomiska bra områdena behöver tänka på att ungdomarna kan ha olika nivåer på läsförmågan och att detta inte enbart gäller för de socioekonomiska utsatta områdena.

De planerade läsaktiviteterna är viktiga men det är de mer kravlösa och spontana boktipsen som är mest effektiva. En enighet finns även i att det finns olika sätt att läsa och att bokbeståndet behöver vara brett och uppdaterat med det ungdomarna är intresserade av. Åldersindelning av litteraturen förespråkas inte av bibliotekarier som arbetar i de mer socioekonomiskt utsatta områdena. Men genom att man ser ungdomarna ses som individer och att man kan läsa på olika sätt gör även att bibliotekarierna från socioekonomiska bra områden har detta tänk.

Omvärldsbevakning är ytterst viktigt vilket samtliga bibliotekarier håller med om. Men även att när det gäller det läsfrämjande arbetet behöver det finnas en försiktighet och känslighet när det gäller litteraturen, bland annat i hur man skyltar och synliggör dem. Folkbibliotekens regnbågshylla är ett exempel på detta, som det även råder olika synsätt på i hur man arbetar med den.

6. Analys

I detta kapitel kommer studiens resultat att analyseras genom det teoretiska ramverket som presenterades i 3.1 – Henri Lefebvres rumsliga enhetsteori. Kapitlet är uppdelat i tre avsnitt som

representerar vardera ett av Lefebvres tre rum i hans teori om rumslighet. I det första avsnittet *Rumslig praktik* analyseras resultatet utifrån hur rummet beskriver samhällets funktioner eller en specifik byggnad. Samt hur rummet upplevs genom vardagslivets rutiner och de strukturer och faktorer som gör dessa möjligt. Men även den kommunikation som förs i och om folkbiblioteket. Det andra avsnittet *Rummet av representationer* analyseras resultatet utifrån det tänkta och planerade rummet. Medan det sista avsnittet *Representationernas rum* analyseras utifrån hur de som använder rummet tolkar och upplever rummet. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av den förståelse som rumslig enhetsteori ger över arbetet med biblioteksrummet, och bidra på så sätt till en fördjupad analys av resultatet.

6.1 Rumslig praktik (det fysiska rummet)

I denna dimension resoneras det kring produktion och reproduktion av rummet, det vill säga samhällets uppbyggnad och funktioner eller en specifik byggnad, som även påverkar den kommunikation som där förs (Lefebvre 1991). Vilket medför att folkbiblioteket kan ses som en lokal, plats och funktion i samhället att resonera kring, likaså hur ungdomarna använder biblioteket men även andra faktorer som påverkar hur biblioteksrummet utformas. Samt den påverkan och den avspeglning av kommunikation som förs i och om biblioteksrummet – det vill säga hur man talar om och beskriver biblioteksrummet i olika politiska och samhälleliga diskussioner (Lefebvre 1991).

En del informanter (Hammarby; Södertälje; Vaxholm) menade att folkbibliotekets storlek kunde ses som problematisk i hur de kunde arbeta och utforma biblioteksrummet utefter det behov de sett att målgruppen ungdomar behövde. Biblioteksrummet har den storlek det har vilket är svårt att ändra på. Biblioteksrummets utformning ger således informanterna olika förutsättningar i hur de kan utforma och använda biblioteksrummet för att kunna erbjuda det ungdomarna behöver samt kunna arbeta läsfrämjande (Hammarby; Kista; Råby; Södertälje; Vaxholm; Vega). Bland annat medför platsbyggda hyllor begränsningar i utformandet av ungdomarnas utrymme (Vaxholm). Även fasta installationer som ljuskällor (Lava) uppfattades som en begränsning i utformningen samt att det kunde fattas väggar som skiljer av olika avdelningar eller brandväggar (Kista). Dock fanns det en samstämmighet bland informanterna att man likväl försökte ordna utrymmet så bra som möjligt för ungdomarnas bästa. Vilket kan relateras till produktionen av byggnader och att dessa oftast är statiska och svåra att ändra på.

Att det är problematiskt med biblioteksrummets storlek kan även relateras till att miljön anpassas utefter ungdomarnas behov och vad som för tillfället fungerar. I detta fanns det en

samstämmighet hos informanterna. Där en informant menar att biblioteksrummet används olika beroende på vilka besökare som befinner sig i biblioteksrummet (Vega). Vilket kan jämföras med Lefebvre (1991) och hur kommunikation färgas av byggnaden över tid.

Den flexibla och föränderliga miljön som beskrivs kan även relateras till dimensionen då det handlar om biblioteksrummets funktion. Men även till de aktiviteter som hålls i utrymmet. I relation till detta kan även den beskrivning av utformningen av biblioteket som lättöverskådligt tas upp, som då ger en överblick över rummet och vad ungdomarna gör i det (Hammarby; Lava; Råby; Södertälje). Vilket i sin tur skapar trygghet i biblioteksrummet. Oavsett socioekonomiskt område menar samtliga informanter att det ska vara ett tryggt och välkomnande biblioteksrum. Tre av informanterna (Kista; Lava; Vega) nämner även att folkbibliotekarierna ses som trygga vuxna, då en del ungdomar saknar dessa i hemmet.

Biblioteksrummet beskrivs som ett vardagsrum av flera informanter (Hammarby; Kista; Råby; Vega) som ska förmedla en känsla av ett vardagsrum för att sänka de höga trösklar som beskrivs att ungdomarna anser att biblioteket har. På så sätt kan biblioteksrummet ses som en trygg plats där ungdomarna kan vara sig själva. Med tanke på hur informanterna talar om biblioteksrummet synliggörs även hur kommunikationen kan avspegla sig i byggnaden, vilket kan relateras till denna dimension. Dock innebär detta att även dimensionen *rummets representationer* är närvarande i sammanhanget och kan ses i informanternas planering för att nå sin vision om att se biblioteksrummet som ett vardagsrum med låga trösklar.

När det kommer till hur informanterna arbetar med biblioteksrummet kan det även uppstå svårigheter i att göra miljön flexibel och föränderlig. De menar att detta ofta stoppas på grund av att man inte har tillräckliga medel för ändamålet. Oftast när de har investeringsmedel så är de avsatta för specifika renoveringsprojekt och inte till det mer spontana när man upplever ett nytt behov från målgruppen ungdomar (Kista; Lava; Vaxholm).

Enligt denna dimension kan som tidigare nämnt vardagspraktiker relateras till – det vill säga bibliotekspraktiker – hur ungdomarna använder biblioteksrummet. Det som framgår är att informanterna upplever att det finns olika sätt som ungdomarna använder biblioteksrummet på. Antingen kommer ungdomarna i grupp eller enskilda. När de kommer i grupp upplevs det som att de använder biblioteksrummet för studier eller för umgänge – häng som beskrivs både i positiva termer och i negativa – där de kan spela olika spel, sitta och prata eller göra någon annan aktivitet som finns i biblioteksrummet. När det kommer till de enskilda ungdomarna upplevs det mer som att det handlar om att låna böcker – att de vet vad de är ute efter och är enbart där för att hitta det. Men även för att studera och låna de publika datorerna. En informant i ett socioekonomiskt utsatt område beskriver uttryckligen att aktiviteterna inte får kosta något utan

behöver vara gratis (Råby). En informant beskriver att ungdomarna oftast kommer dit, ser sig omkring för att sedan gå eller sätter sig ner och väntar på en vän för att sedan lämna biblioteket (Hammarby). I relation till detta kan även ungdomarnas icke-närvarande på folkbiblioteken tas upp. Flera av informanterna menar att de behöver locka ungdomarna till folkbiblioteket (Hammarby; Råby; Vaxholm). Andra beskriver att ungdomarna använder folkbiblioteket men att de inte är medverkande på de planerade läsaktiviteterna (Kista; Södertälje). En annan respondent beskriver att deras folkbibliotek är välbesökt (Lava).

När det kommer till biblioteksrummet som funktion i samhället beskrivs biblioteksrummet som ett socialt rum där ungdomarna ska få vistas på sina villkor. Samt att det är viktigt som folkbibliotekarie att visa dem respekt och ett bra bemötande men även att skapa relationer till dem för att visa att biblioteksrummet är även för dem.

6.2 Rummets representationer (det mentala rummet)

Denna dimension av rumslig enhetsteori kan det resoneras kring hur människor har tänkt vad ett visst rum ska förmedla och hur det ska användas. I denna dimension rymmer således människors visioner om ett specifikt rum (Lefebvre 1991). Flera av informanterna använder sig av exempelvis koncept som UX, design thinking och biblioteksråd för att fånga ungdomarnas röster i biblioteksrummet och i verksamheten. Informanterna har med detta en plan kring utformningen av ungdomarnas utrymme i biblioteksrummet samt i aktiviteter. Att ungdomarna genom dessa koncept ska få känna sig delaktiga och på så vis vara en del i att kunna påverka ”det egna rummet” – det vill säga deras utrymme i biblioteksrummet. Bland annat visar det sig att ungdomarna vill ha mer färg och växter (Kista), något informanten därefter valde att arbeta vidare med. En liknande process utfördes kring ett bibliotek som skulle renoveras. Där samtliga av bibliotekets användare bjöds in till delaktighet i form av röstning kring vilken färg som biblioteksrummet skulle målas om i, resultatet blev en grön-blåaktig färg (Råby). En form av tvist i detta delaktiga tänk är att det kan ses som en svårighet enligt en informant. Där en form av försiktighet bör vidtas i hur man ber att få deras input då man kan behöva säga nej, då utformningen av biblioteksrummet har vissa begränsningar (Vaxholm).

Lefebvre (1991) menar att detta rum är det abstrakta tänkta rummet, vilket kan ses genom planering och organisering kring rummet. Men det anses även vara det mest dominanta rummet. Det blir därför görbart att resonera kring informanternas tänkta och planerade arbete i biblioteksrummet utifrån dess användningsområde. Folkbibliotekens regnbågshylla kan relateras till denna dimension där informanterna menar att den kan vara svårplacerad på grund av

böckernas innehåll. Resultatet visar att hyllorna på folkbiblioteken är strategiskt placerade, på en del av folkbiblioteken är skillnaden att hyllan är placerad så att ungdomarna inte ska behöva exponeras (Kista; Lava). Men att det för den delen är bra att skyla med litteraturen och på andra sätt se till att den lånas redan i tidigare ålder (Vaxholm).

Möblering och informanternas placering av hyllor för ökad säkerhet och trygghet, kan även relateras till denna dimension. För att på så sätt lösa ett problem i biblioteksrummet, exempelvis flyttas fåtöljer för att skapa fler trygga platser och att rikta ljuskällor till utrymmen i biblioteksrummet som upplevs som otrygga (Kista; Råby). Oavsett socioekonomiskt område menar samtliga informanter att biblioteksrummet ska vara tryggt, tillåtande och välkomnande, och det resoneras kring mer strategisk möblering (Kista; Råby). Eller för att möblera bort stök, högljuddhet och ”negativt häng” (Råby; Södertälje) men det kan även användas för att göra biblioteksrummet mysigare (Södertälje). Även respondenternas tillfälliga lösningar, som innebär flexibel ommöblering som krävs för bland annat aktiviteter som manga-häng och sagostunder, ska kunna genomföras (Hammarby; Lava; Vaxholm). Oavsett om en ommöblering uppstår som tillfälliga lösningar, eller mer långsiktiga, så finns det hos informanterna en plan för vad som vill uppnås, som på så vis kan relateras till det mentala och rummets representationer.

Informanternas läsfrämjande arbete kan även ses i relation till denna dimension. Då informanterna dels använder biblioteksrummet med bokbeståndet, dels med de mer aktiva och riktade läsfrämjande aktiviteterna. Dessa innebär en planering av rummet men också i fråga om marknadsföring för att få ungdomarna att komma dit, vilket enligt informanterna inte är helt enkelt. Dock menar samtliga informanter att relationer är ett viktigt och ett grundläggande steg i denna riktning. Uppsökande arbete är även det en väg i att förmedla att folkbiblioteket finns för ungdomarna (Råby). Det finns även en samstämmighet oavsett socioekonomiskt område att det gäller att vara insatt i den litteratur som ungdomarna läser. Likaså nämner de trenderna BookTok och Manga. Dessa intressen har resulterat i aktiviteter, ommöblering, skyltning och inköp, samt nämns regnbågshyllan.

6.3 Representationernas rum (det sociala rummet)

I denna dimension kan man fånga upp ungdomarnas uppfattningar och användning kring biblioteksrummet, men även deras förväntningar och känslor. Lefebvre (1991) menar att detta rum hör till de människor som där befinner sig. Genom ungdomarnas delaktighet kan biblioteksrummet anpassas och stämma bättre överens utifrån ungdomarnas behov. I representationernas rum kan informanternas val i planeringen och organiseringen ses i relation

till ungdomarnas upplevelse och uppfattning kring detta, men även hur det mottas från ungdomarna. Vilket kan ses i att ungdomarnas känslor och hur de använder rummet även fångas upp i denna dimension.

Sålunda kan folkbibliotekens regnbågshyllor och regnbågsflaggor resoneras kring i denna dimension och kan ses som en vattendelare. Då ungdomar med en mer konservativ inställning ifrågasatte hyllan samt utsmyckningen då det inte motsvarade deras föreställning. Dock menade en informant att uppdraget är större än så och att det finns olika behov som behöver tillfredsställas (Kista). Likväl som när manga-hyllorna på folkbiblioteken utökas utifrån ungdomarnas utlån, intresse och aktiviteter. Manga-häng som bygger på ungdomarnas egen idé, vilket i detta sammanhang gör biblioteksrummet till deras. Andra aktiviteter som teater, musikspelningar och galleriutställningar som grundas sig i ungdomarnas idéer mynnar ut i upplevelser och aktiviteter på folkbiblioteken (Hammarby; Lava; Råby). I dessa exempel synliggörs, dels de ungdomar som vill förändra delar av rummet för att det inte motsvarar deras förväntningar, dels i de förändringar som görs utifrån ungdomarnas intresse. Vilket vi anser går i linje med Lefebvres (1991) resonemang kring dimensionen hur människor använder rummet och deras föreställningar kring detta.

”Häng” är något som nämns i både positiv och mer negativa mening. Dock nämner de biblioteken som befinner sig i socioekonomiskt utsatta områden i högre grad kontakt med vakter på biblioteket (Kista; Råby; Södertälje;). Biblioteksrummet används olika beroende på besökarna (Vega). Är det tomt i en del av biblioteksrummet, exempelvis i småbarnshörnan som har kuddar, används det utrymme av ungdomarna. Detta utrymme lockar och faller på så vis mer i ungdomarnas smak, än det övriga tänkta biblioteksutrymme. I ungdomsutrymme finns en flexibilitet i fråga om möblemang. Då informanterna uttänkta utformning och placering av möbler inte alltid passar ungdomarnas praktiker kan även detta ses i relation till ungdomarnas ommöblering av exempelvis stolar när de behöver ändra utrymme efter sina behov (Kista; Södertälje).

En informant beskrev att de har märkt av att många ungdomar fortfarande har den traditionella synen på vad ett folkbibliotek är och förmedlar, exempelvis att man ska vara tyst i biblioteksrummet och att man är där för att låna medier (Vega). Vilket även då kan jämföras med Lefebvre (1991) och hur byggnadens kommunikation färgas av över tid. Men något som skiljer sig mot informanternas förståelse för samma utrymme oavsett socioekonomiskt område har de en mer avslappnad och tillåtande syn på biblioteksrummet, det vill säga en vardagsrumskänsla.

Representationernas rum i relation till läsfrämjande visar på att informanternas mer riktade aktiviteter i biblioteksrummet inte är det upplägg som är helt kompatibelt med ungdomarna från

start. Ett mer kravlöst upplägg är att föredra, exempelvis boktips och att få se och nyttja biblioteksrummet. På detta sätt byggs relationer vilket gör att man sedan kan arbeta med mer riktade läsfrämjande insatser med tiden (Hammarby, Kista; Råby; Södertälje; Vega). Oavsett socioekonomiskt område finns en enighet bland informanterna att det är viktigt att bygga relationer. Där en informant lyfter de olika förutsättningarna som ungdomarna har, att vissa familjer som är ganska nya i samhället och kanske inte kan svenska än, och de familjer som har en akademisk bakgrund (Kista). Dock behöver folkbibliotekarierna, oavsett socioekonomiskt område, tänka på att ungdomar kan ha olika nivåer på läsförmågan. Samt att det finns olika sätt att läsa på vilket det finns en samstämmighet bland informanterna om. Vilket gör att folkbiblioteket behöver ha en variation på litteratur som kan gynna olika läspraktiker genom att utgå från olika sinnen och litteratur. Exempelvis nämner samtliga bibliotek BookTok och Manga trenden bland ungdomarna.

6.4 Sammanfattning av analys

De tre dimensionerna rumslig praktik, rummets representationer och representationernas rum kan som tidigare nämnts ses som dimensioner utan någon hierarkisk ordning, som förenas med det mentala, fysiska och sociala i Lefebvres (1991) rumsliga triad.

I rumslig praktik kan relationen till biblioteksrummet relateras till det utrymmet som är avsatt för ungdomarna, som då påverkas av dess storlek och kvadratmeter. Flera av informanterna beskriver att de upplever utrymmet som trångt, men att de får utgå ifrån vad de har. I rummets representationer använder informanterna flexibla och modulära lösningar och möbleringar för att kunna göra det bästa av situationen. Det kan handla om hyllor på hjul eller mobila möbler som stolar, fåtöljer och kuddar som med enkla medel kan förflyttas utifrån målgruppen eller den aktivitet som planeras. Det folkbibliotek med fasta hyllor får på så vis något svårare med denna anpassning. I representationernas rum beskriver informanterna hur ungdomarna flyttar på stolarna och kuddarna för att anpassa efter deras tanke, plan och situation. Vilket kan skilja sig i hur informanternas grundtanke i rummets representationer var från början. Detta kan jämföras med hur ungdomarna väljer att gå till småbarnshörnan med kuddar om det inte är några andra besökare där.

Även trygghet i biblioteksrummet och relationer till ungdomarna kan fångas upp i de tre dimensionerna. Något som även samtliga informanter lyfter oavsett socioekonomiskt område. Rumslig praktik kan på så vis relateras till ett tryggt och välkomnande biblioteksutrymme för ungdomarna. Detta utrymme som en del av informanterna även beskriver som ett andra

vardagsrum och mötesplats. Likaså kan ungdomarnas bibliotekspraktiker relateras, det vill säga hur de använder biblioteksrummet om de ens använder biblioteksrummet. I rummets representationer återfinns informanternas arbete för att förverkliga detta rum, skapa den trygghet som behövs i form av möblering för att motverka stök, negativt häng och otrygghet. Men även i relationsbygget mellan ungdomar och informanterna, som behöver få ta den tid som behövs. I representationernas rum är det ungdomarnas uppfattning och känslor av biblioteksrummet som relateras, deras upplevelse av den trygghet som informanterna eftersträvar. Det finns även en enighet bland informanterna oavsett socioekonomiskt område att det inte är helt enkelt att få dels ungdomarna att komma till biblioteket, dels att få dem att delta i de läsfrämjande aktiviteter som anordnas. En informant från socioekonomiskt utsatt område visar på ungdomarnas skiftande förutsättningar och ingångar, till läsning och bibliotek. Då en del familjer har akademisk bakgrund, och andra familjer som dels kan vara nya i samhället, dels ännu inte kan språket. Dock kan nivåer på läsförmågan skilja oavsett socioekonomiskt område.

Informanterna beskriver att ungdomarnas, men även övriga användares delaktighet, efterfrågas i olika former och sammanhang. I rummets representationer kan detta relateras till informanternas arbete med koncepten UX och design thinking. För att på så vis få deras perspektiv i beslut kring verksamheten, men även i färgval och möblering som kan göra biblioteksrummet mysigare och mer funktionellt. I representationernas rum syns och upplevs delaktigheten i att växter som efterfrågats pryder ungdomsutrymmet. Samt att den framröstade blå-gröna färgen användes för att måla om biblioteksrummet med. En tvist som nämns är att det behövs en viss försiktighet i beaktning när det gäller delaktigheten, ifall de behöver säga nej, då utformningen av biblioteksrummet har vissa begränsningar. En motsättning som även kan uppstå är att informanternas val inte motsvarar alla ungdomars förväntningar, som i fallet med regnbågshyllan. Det finns även begränsningar och ramar i form av budget och kvadratmeter, att förhålla sig till, som kan kopplas till biblioteksrummet och till den första dimensionen, rumslig praktik.

7. Diskussion och slutsatser

I detta kapitel förs en diskussion av studiens analys i relation till tidigare forskning vilket görs i kapitlets första avsnitt *Diskussion utifrån tidigare forskning*. Avsnitten som följer i kapitlet är *Slutsatser* som redovisar studiens slutsatser i förhållande till studiens frågeställningar, *Metodkritik* där vi diskuterar den kritik som kan riktas mot studiens metod, samt *Förslag på*

vidare forskning vilken presenterar våra tankar om vidare forskning för detta forskningsområde.

7.1 Diskussion utifrån tidigare forskning

7.1.1 Arbetet med ungdomar

Något som både kan ses i studier och i informanternas utsagor är att målgruppen ungdomar använder biblioteksrummet på olika sätt (Hedemark 2020). Ungdomarna använder biblioteksrummet som en social plats där de kan umgås med varandra, spela spel eller delta i olika aktiviteter som erbjuds. Biblioteksrummet används även som en informationsport för deras informationsbehov, exempelvis vid studier, använda datorer eller för att läsa. Där studiens analys visar att informanterna arbetar aktivt för att ungdomarna ska vilja använda folkbiblioteket efter sina behov genom att erbjuda ungdomarna delaktighet i hur biblioteksrummet ska utformas, i de aktiviteter som erbjuds, samt i hur bokbeståndet ska utformas.

I relation till detta kan hur ungdomarna ser på folkbiblioteket som institution tas upp. Där en del ungdomar uppfattar biblioteket som föråldrat, menar Hedemark (2020) och förknippas med tryckta böcker. Vilket några av informanterna bekräftar, att gamla föreställningar till viss del lever kvar. Till detta visar studier att ungdomarna har låga förväntningar på folkbibliotek och på bibliotekarier, där de visar att de är missnöjda med aktiviteter, bokbeståndet och de utrymmen som är tänkta till dem (Hedemark 2020; Howard 2011b). Dock visar studiens analys att informanterna investerar i både aktiviteter, bokbestånd och försöker skapa utrymmen som bättre passar ungdomarnas behov. Det finns en samstämmighet bland informanterna att ungdomarna är en prioriterad målgrupp men ses som svår att arbeta med, i likhet med flera studier. I dessa studier tas även folkbibliotekariers osäkerhet upp angående arbetet med målgruppen ungdomar, där de menar att folkbibliotekarier anser att ungdomar är en prioriterad grupp men svårarbetad (Agosto et al. 2015; Hedemark 2020; Ornstein & Reid 2022). I dessa sammanhang nämns begreppet häng, både i negativa och positiva termer av informanterna, där negativt rör sig om stök och bråk, medan ur positiv aspekt handlar om att umgås och vara sociala. Även om det finns en del ordningsstörningar av olika slag, menar informanterna att de aktivt arbetar för att ungdomarna ska använda biblioteket. För att de ska känna att det är deras plats, där de kan hänga och vara sociala, plugga, låna böcker eller bara vara. I likhet med Ornstein och Reid (2022) menar informanterna att även om det uppstår dilemman med ungdomarna och de ombeds att lämna biblioteket så är de alltid välkomna tillbaka dagen därpå.

Flera studier visar på hur viktigt det är med relationsskapande arbete när det gäller folkbibliotekariers arbete med målgruppen ungdomar (Ejven & Vold 2028; Hedemark 2020; Howard

2011a; Ornstein & Reid 2022;). Detta relationsskapande arbete syns även i studiens analys genom att informanterna poängterar att man behöver skapa relationer till ungdomarna för att kunna tillgodose deras behov och för att kunna arbeta läsfrämjande med dem. Att bygga relationer och förtroende med ungdomarna finns det en enighet hos samtliga informanter oavsett socioekonomiskt område. Vikten av att bygga relationer är något som samtliga respondenter är eniga om och att ungdomarna ska känna sig trygga på biblioteket. Vissa menar även på att man behöver se individen i mängden. Men även att det tar tid att skapa relationer och att ett sätt är att börja i mindre grupper, då detta sedan sprider sig organiskt till andra ungdomar.

7.1.2 Biblioteksrummet

Ungdomarnas biblioteksrum är deras utrymme på folkbiblioteket som är anpassat för dem. När det kommer till utformningen av deras biblioteksrum beskriver Agosto et al. (2015) och Hedemark (2020) att det är av stor betydelse att fånga in ungdomarnas tankar och synpunkter kring detta, eftersom det är ungdomarna som är experter på området. Detta kan ses i likhet med hur informanterna har beskrivit hur de involverar ungdomarna i utformningen av både biblioteksrummet, aktiviteter och i bokbestånd. Genom olika metoder och strategier försöker informanterna att fånga in och lyssna på ungdomarnas röster för att kunna anpassa biblioteksrummet och verksamheten utifrån deras perspektiv och behov.

Till skillnad från Agosto et al. (2015) som menar att bibliotekarierna prioriterar samlingen och bokbeståndet medan ungdomarna till större del prioriterar aktiviteterna visar studiens analys att informanterna prioriterar utrymmet, aktiviteterna och samlingarna. Men genom att det upplevs svårt att nå ungdomarna, enligt informanterna, är det viktigt att samlingen är intresseväckande och att man som bibliotekarie omvärldsbevakar både ungdomarnas intresse och trender som går.

Genom att man har gett ungdomarna chanser att vara delaktiga i utformningen av biblioteksrummet har de bland annat fått fatt i att ungdomarna eftersöker mer färg och växter för en mer trivsam miljö. Något som flera informanter anammade, dels genom att ta in växter och måla om väggarna. Dessutom skaffades kuddar formade som stockar och stubbar in för att göra biblioteksrummets miljö mysigare. Att ta in naturen i biblioteksrummet kan det enligt Lee och Park (2018)

medföra en positiv inverkan i rummet, men också på människan. Detta går i linje med hur de beskriver att Biofil designstrategi kan skapa sociala och lugna utrymmen som inspirerats av naturen (ibid). När det gäller ommålningen av väggarna i biblioteksrummet som flera informanter gjort kan ses i förhållande till studien ifrån AL-Ayash et al. (2016) som beskriver färgers bety-

delse. Där just blå har en lugnande inverkan på människan medan orange påverkar hjärtfrekvensen vilket ökar koncentrationen för studier. Vilket även kan relateras till Hedemarks (2020) studie som menar att ungdomar efterfrågar mysiga platser där de kan hänga och bara vara, men även studera. Att utforma biblioteksrummet med exempelvis trampor och balansstolar som ökar koncentrationsförmågan (Clement et al. 2018) för de ungdomar som studerar visar studiens analys att ingen av informanterna nämner.

I likhet med hur Ornstein och Reid (2022) beskriver att ungdomarna behöver få känna att utrymmet i biblioteksrummet är ”deras eget” och att biblioteksmiljön behöver vara flexibel visar studiens analys liknande. Oavsett socioekonomiskt område påvisades att miljön behöver vara flexibel och kunna anpassas efter ungdomarnas intresse, bland annat med flexibla hyllor på hjul som kan ändra om ett utrymme med små medel. Samt stolar och kuddar som ungdomarna kunde flytta runt för att passa deras konstellationer. I relation till detta visar studiens analys att informanterna poängterar att biblioteksrummet behöver ses som ett välkomnande vardagsrum med låga trösklar och inte minst som en trygg plats för ungdomarna att vistas i. När det gäller att biblioteksrummet behöver vara en trygg plats för ungdomarna ser vi att inga studier tar upp att folkbibliotekarierna anser detta, utan det är ungdomarna som beskriver att de ser folkbiblioteken som trygga platser.

7.1.3 Det läsfrämjande arbetet

Studios analys visar att informanternas läsfrämjande arbete bygger på ett mer kravlöst upplägg. Då de mer riktade och planerade läsfrämjande aktiviteterna inte är helt förenligt med hur ungdomarna använder biblioteksrummet eller den föråldrande bild av folkbiblioteket de har. Detta kan liknas vid hur Hedemark (2020) och Howard (2011a) beskriver att ungdomarna anser att folkbiblioteket inte uppfyller deras förväntningar och att de anser folkbiblioteket som omodernt och därför väljer att inte använda biblioteket.

En annan aspekt på informanternas läsfrämjande arbete är att folkbibliotekets samlingar och bokbestånd behöver ha en variation av litteratur och som för tillfället intresserar ungdomarna. Men även placering av böckerna i hyllorna kan påverka. Exempelvis den eftertänksamhet som behövs kring regnsbågshyllan. Informanterna är även eniga med att bokbeståndet behöver gynna olika läspraktiker eftersom man menar att läsning kan ske på olika vis, vilket Tattersall Wallin (2021) beskriver i sin studie, att man både kan läsa genom att se, läsa genom att höra och läsa genom att känna. Både Hedemark (2020) och Rutheford et al. (2017) beskriver om användarnas läspraktiker som är föränderliga, kulturella och sociala. Vilket gör att bokbeståndet för ungdomar

i biblioteksrummet behöver vara uppdaterat och genomtänkt för att möta ungdomarnas behov. Informanterna menade att detta arbete är en viktig del av det läsfrämjande arbetet eftersom det skapar möjligheter till att ge ungdomarna boktips – ett kravlöst läsfrämjande.

Ungdomarnas nöjesläsning som Howard (2011a) tar upp i sin studie kan även ses i informanternas arbete med bokbeståndet och det kravlösa läsfrämjande eftersom detta upplägg främjar ungdomarnas nöjesläsning. Howard (2011a) påpekar även att nöjesläsningen kan påverka ungdomarnas utveckling, vilket även Becnel och Moeller (2015) tar upp i sin studie.

En annan aspekt på informanternas läsfrämjande arbete och ungdomarnas läsning är att ungdomarna har olika bakgrunder och förutsättningar som gör att de har olika nivåer på läsförmågan. Detta kan ses i ljuset av informanternas läsfrämjande uppdrag där flera studier visar på att ungdomarna behöver utveckla sin funktionella läskunnighet, det vill säga förmågan att kritisk granska, reflektera och dra slutsatser kring texter, för att kunna bli läsande individer och delaktiga i samhället (Schmidt 2018; Lindsköld, Hedemark & Lundh 2020; Hedemark & Jonsson 2021). Man kan anta att de mer riktade läsfrämjande aktiviteterna är en del av utvecklingen av ungdomarnas funktionella läskunnighet, men att de kravlösa ger en bättre chans till att ungdomarna blir läsande individer. På detta sätt kan man se att informanterna uppfyller det politiska uppdrag som de är ålagda att göra oavsett i vilket socioekonomiskt område folkbiblioteket befinner sig i. Detta genom att skapa en trygg plats i biblioteksrummet där ungdomarna kan hänga vilket ger informanterna förutsättningar till att skapa relationer till ungdomarna för att kunna arbeta läsfrämjande. Att erbjuda utrymme i biblioteksrummet och läsfrämjande aktiviteter där boktips, aktiviteter och ett varierat och uppdaterat bokbestånd är beståndsdelar i det läsfrämjande arbetet.

7.2 Slutsatser

I detta avsnitt redovisas en sammanfattning av studiens slutsatser i underkategorier av forskningsfrågorna. Studiens syfte var att undersöka hur folkbibliotekarier arbetar med biblioteksrummet för ungdomar och hur detta arbete är tänkt att påverka ungdomarnas läsning. Där ett särskilt fokus har legat på hur folkbibliotekarierna beskriver sitt läsfrämjande arbete när det gäller målgruppen ungdomar, samt att få en förståelse för de faktorer som kan ligga till grund för hur folkbibliotekarierna arbetar med biblioteksrummet.

7.2.1 De viktigaste aspekterna i arbetet med ungdomar och biblioteksrummet

Studiens första frågeställning handlar om vilka aspekter som informanterna anser är viktigast när det gäller arbetet med biblioteksrummets miljö mot målgruppen ungdomar. Där studien visar att

den viktigaste aspekten är att biblioteksrummet bör utformas till ett tryggt och välkomnande rum med låga trösklar, som har ett utrymme som ungdomarna ska kunna uppleva som sitt. En annan aspekt som är av vikt är att som bibliotekarie ha en relationell förmåga för att kunna bygga relationer och bemöta ungdomarna och att se individen. En tredje aspekt av vikt är att man behöver lyssna in ungdomarnas röster för att kunna göra dem delaktiga i utformningen av biblioteksrummet och dess verksamhet. Miljön behöver därför vara flexibel och anpassningsbar för att kunna utformas utefter ungdomarnas intresse och behov vilket är en fjärde och sista aspekt av vikt. Dessa aspekter lägger en grund att utgå ifrån för att kunna arbeta läsfrämjande med ungdomarna.

7.2.2 Det läsfrämjande arbetet genom biblioteksrummet

Den andra frågeställningen i studien handlar om hur folkbibliotekarierna beskriver sitt läsfrämjande arbete med hjälp av biblioteksrummet. Biblioteksrummet behöver först förmedla en trygghet, för att ungdomarna ska kunna känna sig trygga och bekväma med att besöka biblioteket. Sedan behöver det läsfrämjande arbetet genomsyra hela biblioteksverksamheten och i de vardagliga rutinerna, men framför allt i bibliotekariernas arbete med biblioteksrummet. Där de mer kravlösa och spontana läsfrämjande aktiviteterna, såsom att samtala och boktipsa, är till en början enklare att nå ut med till ungdomarna. Då de mer riktade och planerade läsfrämjande aktiviteterna till en början inte passar eller intresserar ungdomarna. Vilket kan ses i ljuset av att ungdomarna har olika bakgrunder, förutsättningar och nivåer på sin läsförmåga, samt olika intressen när det gäller läsning. Där bibliotekarierna oavsett socioekonomiskt område behöver ha en medvetenhet om att alla individer har olika förutsättningar när det kommer till läsning.

För att kunna arbeta med de mer riktade och planerade läsfrämjande aktiviteterna, behöver bibliotekarierna skapa relationer med ungdomarna genom biblioteksrummets utformning och de kravlösa aktiviteterna som erbjuds. I relationsskapandet behöver man gå långsamt fram för att relationen ska bestå och ungdomarna ska vilja att återkomma till biblioteket och delta vid de läsfrämjande aktiviteterna. I och med detta behöver biblioteksrummet vara utformat och anpassat efter ungdomarnas intressen och behov.

En viktig detalj är att bibliotekarierna behöver vara uppdaterade och omvärldsbevaka aktuella trender för ungdomarna. Samt att bibliotekets bokbestånd behöver ha en variation av intressant litteratur och medier. Dessutom vara skyltat på ett tydligt och eftertänksamt sätt för att man ska kunna arbeta läsfrämjande.

7.2.3 De faktorer som spelar in i utformandet av biblioteksrummet

Genom Lefebvres (1991) rumsliga enhetsteori har resultatet gett insikt i hur komplext arbetet med biblioteksrummet för folkbibliotekarierna är då flera faktorer spelar in, bland annat i form av begränsningar, flexibilitet, relationsskapande och skapande av trygghet. I likhet med Lefebvres (1991) dimensioner kan dessa faktorer ses i likvärdigt samspel utan någon hierarkisk ordning. Då man även kan se biblioteksrummet som ett socialt rum och arbetet med biblioteksrummet som en produktion och reproduktion av rummet. Vilket gör att man kan förstå det komplexa arbete som folkbibliotekarierna har. Där dimensionen *rumslig praktik* synliggör de begränsningar som biblioteksrummet har, exempelvis storleken men även den budget som folkbiblioteket har att röra sig med. I detta kan även bibliotekariernas politiska uppdrag om det läsfrämjande arbetet relateras till. Det finns även en strävan att skapa ett tryggt och välkomnande rum för ungdomarna, vilket i sin tur kan ses i relation till ungdomarnas bibliotekspraktiker och vilka behov de har.

För att göra det än mer komplext spelar dimensionen *rummets representationer* in i bibliotekariernas planerade arbete kring utformningen av rummet. Där de behöver anpassa biblioteksrummet utefter ungdomarnas behov genom möblering med flexibla möbler. Men även genom att skapa en delaktighet för ungdomarna för att på så sätt skapa relationer till dem. För att i sin tur kunna arbeta med det politiska uppdraget – läsfrämjande. Det läsfrämjande arbetet beskrivs – oavsett var biblioteket ligger i för socioekonomiskt område – som att det behöver vara kravlöst och spontant i och med att man behöver ta hänsyn till ungdomarnas bakgrunder och utgångsläge när det gäller läsförmåga.

Sedan tillkommer dimensionen *representationer av rum* där bibliotekarierna behöver vara medvetna om hur ungdomarna upplever och använder biblioteksrummet. Detta då bibliotekarierna har ett tänk om hur biblioteksrummet ska användas, men där ungdomarnas egna agendor och behov ställer det till sin spets genom att ändra om i biblioteksrummet. Vilket i sin tur leder tillbaka till dimensionen *rumslig praktik* och hur man utformar biblioteksrummet.

7.3 Metodkritik

I detta avsnitt redogör vi för några av de svårigheter som kan uppstå genom de metodologiska val som tagits när det gäller insamlings- och analysmetoder för denna studie. Vi valde att kombinera två insamlingsmetoder när det rörde sig om insamlingen av det empiriska materialet. Semi-strukturerade samtalsintervjuer och en modifierad observationsstudie där vi enbart studera miljön i biblioteksrummet samt fotograferade utvalda delar. Till att börja med menar vi att det kan vara svårt att rättvist tolka det insamlade materialet och redogöra det informanterna har berättat under

de semistrukturerade samtalsintervjuerna. Forskaren kan ha en egen förförståelse om forskningsämnet som kan smitta av sig på det insamlade materialet och på så sätt minska tillförlitligheten (Bryman 2018). Detta ställer ett stort ansvar på oss som forskare att se till att respektera och säkerställa en så rättvis redogörelse som möjligt. Liknande kan även röra den tematiska analysen som användes som analysmetod i denna studie. Detta då tematisk analys kan ha svagheter när det gäller hur man som forskare har identifierat studiens resultat då det inte finns entydiga regler i hur tematisk analys sker. Vilket kan göra att informanternas mening kan gå förlorad under forskarens tolkning av deras utsagor.

7.4 Förslag på vidare forskning

Resultatet av denna studie anser vi kan ge en ökad förståelse för hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomar, för hur bibliotekarierna arbetar med utformningen av biblioteksrummet för att främja ungdomars läsning samt ökad förståelse för hur bibliotekarierna ser på det läsfrämjande uppdraget som de är ålagda att arbeta med. Studien belyser även de svårigheterna som finns kring detta uppdrag och kan således ge bidrag till hur man bör tänka i utformandet av biblioteksrummet. Utöver detta kan denna studie ge bidrag till att belysa hur viktigt det relationskapandet arbetet är för målgruppen ungdomar och att biblioteksrummet är utformat efter deras behov. Men även att ungdomarna ska kunna känna att biblioteket är en trygg plats där de är välkomna att använda efter sina behov och kan känna att det är deras utrymme.

Vi ser dock ett behov av en fortsatt diskussion om detta forskningsämne utifrån ungdomarnas synvinkel, genom samtalsintervjuer eller fokusgrupper. Samt vidare forskning om den ambivalenta inställning som folkbibliotekarier har om hur man ser på biblioteksrummet, målgruppen ungdomar och det läsfrämjande arbetet. Något som både är ett resultat men även ett bidrag är att Henri Lefebvres (1991) rumsliga enhetsteori kan användas inom bibliotekssammanhang.

Käll- och litteraturförteckning

Opublicerat material

I uppsatsförfattarens ägo:

Transkribering av intervju med Hammarby kvartersbibliotek

Transkribering av intervju med Kista bibliotek

Transkribering av intervju med Lava bibliotek

Transkribering av intervju med Råby bibliotek

Transkribering av intervju med Södertälje stadsbibliotek

Transkribering av intervju med Vaxholm bibliotek

Transkribering av intervju med Vega bibliotek

Publicerat material

Aabø, S., Audunson, R. & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places? *Library & information science research*, 32(1), p. 16-26.

Agosto, D., E. (2007). Why do teens use libraries? Results of a public library use survey. *Public Libraries*, 6(3), p. 55-62.

Agosto, D.E., Pacheco Bell, J., Bernier, A. & Kuhlmann, M. (2015). This Is Our Library, and It's a Pretty Cool Place": A User-Centered Study of Public Library YA Spaces. *Public Library Quarterly* (New York, N.Y.), 34(1), s. 23-43.

AL- Ayash, A., Kane, R., Smith, D. & Green-Armytage, P. (2016). The influence of Color on Student Emotion, Heart Rate, and Performance in Learning Environments. *COLOR research and application*. 41(2), s. 196–205.

Alvehus, J. (2023). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber.

Barmark, M. & Djurfeldt, G. (2020). *Statistisk verktygslåda 0: att förstå och förändra världen med siffror*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Biblioteksbladet (2018). Slut på buset i Bredäng. *Biblioteksbladet*, 31 maj.

<https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/folkbibliotek/slut-pa-buset-i-bredang/> [2023-12-18]

Becnel, K. & Moeller, R. (2015). What, Why, and How They Read. Reading Preferences and Patterns of Rural Young Adults. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 59(3): 299–307.

Bossaler, J., Oprean, D., Urban, A. & Riedel, N. (2020). A happy ambience: Incorporating ba and flow in library design. *The journal of Academic Librarianship*, 46(6), s. 1–8.

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Clemens, A. (2020). Dialog stoppade stök på biblioteket. *Biblioteksbladet* 18 februari.

<https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/dialog-stoppade-stok-pa-biblioteket/> [2023-12-18]

- Clement, K. A., Carr, S., Johnson, L., Carter, A., Dosch B R., Kaufman, J., Fleming- May, R., Mays, R. & Walker, T. (2018). Reading, writing, and...running? Assessing active space in libraries, *Performance Measurement and Metrics*, 19(3), s. 166-175.
- Digiteket, Kulturrådet & Hedemark, Å. (2023). *Barns och ungas läs- och bibliotekspraktiker – en kunskapsöversikt*, Digiteket, Kulturrådet: Stockholm.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A. E. & Wängnerud, L., (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Evans, S, A. (2019). “Book Nerds” United: The Reading Lives of Diverse Adolescents at the Public Library. *The International journal of information, diversity, & inclusion*, 3(2), p. 40–62.
- Evjen, S., & Vold, T., (2018) ‘It’s all about relations’ – an investigation into the youth librarian’s role and proficiency. *Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling*, 7(3), p. 59–73.
- Fichtelius, E., Persson, C. & Enarson, E. (2019). *Demokratins skattkammare, förslag till en nationell biblioteksstrategi*. Stockholm: Kungliga biblioteket.
- Frankow Crivellaro, T. (2022). Att göra en text rolig. Barns upplevelse av Shared Reading. I: Forslid, T., Ohlsson, A., Rydbeck, K., Skjerdingsstad, I. K., Steenberg, M. & Tangerås, M. T. (red.). *Shared Reading i Skandinavien*. Oslo: ABM-Media, s. 373–398.
- Hansson, J., Hedemark, Å., Kjellman, U., Lindberg, J., Nolin, J., Sundin, O. & Wisselgren, P. (2018). *Profession, utbildning, forskning: biblioteks- och informationsvetenskap för en stärkt bibliotekarieprofession*. Stockholm: Kungliga Biblioteket.
- Hedemark, Å. (2018). *Unga berättar: En studie av ungas syn på läsning och bibliotek*. Stockholm: Svensk biblioteksörening <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-369562>
- Hedemark, Å. (2020). Authenticity Matters: The Reading Practices of Swedish Young Adults and Their Views of Public Libraries. *The new review of children's literature and librarianship*, 26(1-2), s. 76-90.
- Hedemark, Å. & Jonsson, E. (2021). Läsning för framtidens samhällsmedborgare en studie av dåtidens och nutidens svenska kulturpolitiska debatter om barns läsning. *Nordisk kulturpolitisk tidskrift*. 24(2), s.120-138. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-461463>
- Howard, V. (2011a) The importance of pleasure reading in the lives of young teens: identification, self-contruction and self-awereness. *Journal of the librarianship and information science*. 43(1), s. 46-55.

- Howard, V. (2011b). What do young teens think about the public library? *The Library Quarterly: Information, Community, Policy*; The University of Chicago Press, 81(3), p. 321-344
- Jansson, E. (2019). *Biblioteksrummet: egna erfarenheter och andras tankar*. Halmstad: Region Halland, Kultur i Halland.
- Leckie, J. G. & Buschman, E. J. (2010). Introduktion: The Necessity for Theoretically Informed Critique in Library and Information Science. I: Leckie, J. G., Given, M. L. & Buschman, E. J. (red.) *Critical theory for library and information science: exploring the social from across the disciplines*. Santa Barbara, Calif.: Libraries Unlimited, p. vii-xxii.
- Leckie, J. G. & Given, M. L. (2010). Henri Lefebvre and Spatial Dialectics. I: Leckie, J. G., Given, M. L. & Buschman, E. J. (red.) *Critical theory for library and information science: exploring the social from across the disciplines*. Santa Barbara, Calif.: Libraries Unlimited, p. 221-235.
- Lee, H., C. & Park, S. J. (2018). Assessment of importance and Characteristics of Biophilic Design Patterns in a childrens Library, *Sustainability*, 10(4), s. 1-16.
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space*. Oxford: Basil Blackwell.
- Lin, H., Pang, N. & Luyt, B. (2015). Is the library a third place for young people? *Journal of librarianship and information science*, 47(2), p. 145–155.
- Lindsköld, L., Hedemark, Å. & Lundh, A. (2020). Constructing the Desirable Reader in Swedish Contemporary Literature Policy., *Culture Unbound*, 12(2), p. 256–274.
- Lägesbild över utsatta områden: regeringsuppdrag 2023*. (2023).
Stockholm: Polismyndigheten. https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden/lagesbild-over-utsatta-omraden-2023.pdf
- Nationalencyklopedin* (u.å). Utsatt område. Tillgänglig: Nationalencyklopedin
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/utsatt-omrade> [2023-12-30]
- Nuläge om barns och ungas läsning* (2023). Stockholm: Kulturrådet. <https://www.kulturradet.se/publikationer/nulage-om-barns-och-ungas-lasning/> [2024-01-19]
- Ornstein, E. & Reid, PH. (2022). 'Talk to them like they're people': A cross-cultural comparison of teen-centered approaches in public library services. *Journal of librarianship and information Science*, 54(3), s. 451- 468.
- Persson, A., Östberg, E., Eriksson, M., & Persson, E. (2022). *Kreativa rum: inte bara lacka om några hyllor*. Karlskrona: Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg.
- Ring, J. & Shannon, D. (2023) *Socioekonomisk bakgrund och brott; en kunskapsöversikt, 2023:3*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Rutherford, L., Waller, L., Merga, M., McRae, M., Bullen, E. & Johanson, K. (2017). Contours of Teenagers' Reading in the Digital Era: Scoping the Research, *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), p. 27-46.
- Rönnlund, M., & Tollefsen, A., (2016). *Rum: samhällsvetenskapliga perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- Sandin, S., A. & Kleber Berge, E. (2023). *Barns och ungas bibliotek – en kunskapsöversikt*. Stockholm: Regionbiblioteket, <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-31168> [2024-01-19]
- Schmidt, C. (2018). Barns läspraktiker i ett demokratiskt samhälle. *Utbildning och demokrati*, 27(3), s. 77–99.
- SFS 2013:801. *Bibliotekslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- SKR 2020/21:95 *Barns och ungas läsning*. (2021). Regeringskansliet. <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/03/skr.-20202195/> [2023-12-21]
- Skolverket (2023), *PISA 2022 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap*. Stockholm: Skolverket.
- Statistikmyndigheten (u.å) *Socioekonomisk indelning (SEI)*. <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/socioekonomisk-indelning-sei/> [2023-12-30]
- Stockholms stad (2022). *Biblioteket möblerade bort stöket*. <https://start.stockholm/om-stockholms-stad/stockholmarnas-fokus/trygghet/biblioteket-moblerade-bort-stoket/> [2023-12-22]
- Sullivan, J., (2022). Child Development Knowledge among New Children's Librarians in US, *Public Libraries Journal of Education for Library and Information Science; North York*, 63(1), s. 32-33
- Svenska MeSH* (u.e). *Ungdomar*. Tillgänglig: Karolinska Institutet Universitetsbibliotek <https://mesh.kib.ki.se/term/D000293/adolescent> [2023-12-16]
- Svensk ordbok* (2021). *Ungdom*. Tillgänglig: Svensk ordbok <https://svenska.se/so/?id=189175&pz=3> [2023-12-16].
- Tattersall Wallin, E. (2021). Reading by listening: Conceptualising audiobook practices in the age of streaming subscription service, *Journal of documentation*, Vol.77 (2), s. 432–448.
- Ryan, G.W. & Bernad, H.R. (2003): Techniques to identify themes. *Field Methods*, 15(1), p. 85-109

Bilaga 1. Samtyckesblankett

Samtycke till behandling av personuppgifter i samband med studentarbete vid Södertörns högskola

Jag samtycker till att Södertörns högskola behandlar följande personuppgifter i studentarbetet om hur folkbibliotekarier arbetar med målgruppen ungdomars miljö i biblioteksrummet, och hur arbetet är tänkt att påverka ungdomarnas läspraktiker i enlighet med nedanstående beskrivningen.

Vilka personuppgifter kommer att behandlas?

1. namn
2. e-postadress

Vad är syftet med behandlingen av personuppgifter?

De personuppgifter som kommer att behandlas i denna studie är namn och e-postadress och då endast för kommunikation mellan studenter och bibliotekarier. Uppgifterna som behandlas kommer inte synas i uppsatsen eller i transkriberingen eftersom e-postadress inte är av värde i detta fall. Namn kommer att anonymiseras redan i transkriberingen. Det som kommer synas i studien är bibliotekets namn och respondenten kommer refereras till "Bibliotekarien från Bibliotekets namn".

På vilken rättslig grund kommer personuppgifterna att behandlas?

Personuppgifterna behandlas med **ditt uttryckliga samtycke**. Deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Om du inte samtycker till personuppgiftsbehandlingen kan du göra det utan att drabbas av negativa konsekvenser.

Lagringsform och skyddsåtgärder: Ert namn och e-postadress kommer endast att sparas genom den mailkonversation som förts. Endast bibliotekets namn kommer finnas i studien.

Lagringstid och gallring: Personuppgifterna kommer endast att existera fram tills uppsatsen är färdigställd och betygsatt, därefter raderas all mailkonversation som rör studien.

Vilka är mina rättigheter?

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att få ta del av samtliga personuppgifter om dig som hanteras (registerutdrag) Du har även rätt att få dina uppgifter rättade vid fel. Du har även rätt att begära radering, begränsning eller invända mot behandling av personuppgifter. Fortsättningsvis har du rätt till dataportabilitet, dvs. rätt att överföra personuppgifter från en personuppgiftsansvarig till en annan "utan att hindras". Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att behöva ange orsak.

Vem ska jag vända till om uppgifter är felaktiga eller jag vill ångra mitt samtycke?

Behöver du få felaktiga uppgifter rättade, komplettera med saknade uppgifter (rättelse) eller ångrar du ditt samtycke (återkallelse) kan du i första hand kontakta ansvarig student och/eller dennes handledare (se kontaktuppgifter nedan). Du kan även vända dig till Södertörns högskolans dataskyddsombud på dataskydd@sh.se.

Personuppgiftsansvarig: Södertörns högskola är juridiskt ansvarig för studentens personuppgiftsbehandlingar i studentarbeten. Du kan alltid nå Södertörns högskola via e-post registrator@sh.se eller telefon 08 608 40 00.

Dataskyddsombud: Har du funderingar eller klagomål om hur dina personuppgifter behandlas kan du alltid vända dig till Södertörns högskolas dataskyddsombud på dataskydd@sh.se.

Klagomål: Är du inte nöjd med högskolans hantering av dina personuppgifter har du alltid rätt att lämna klagomål till Datainspektionen. Du når dem via e-post: datainspektionen@datainspektionen.se eller telefon 08-657 61 00.

Kontaktuppgifter till ansvarig(a) student(er) och handledare:

Biblioteks- och informationsvetenskap C, Södertörns högskola

Handledare: Arina Stoenescu, xxx@xxx

Student(er): Margaretha Andersson xxx@xxx och Jessica Frisk

xxx@xxx

Genom mitt undertecknande nedan bekräftar jag att jag har tagit del av ovanstående information och är införstådd med hur mina personuppgifter kan komma att behandlas. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Datum och ort:

Underskrift

Namnförtydligande

Bilaga 2. Intervjuguide

Inledande frågor

Innan intervjun börjar behöver man fråga om personen godkänner inspelningen av intervjun!
Vi kollar en extra gång om de godkänner att vi får fotografera bibliotekets miljö.

- Vad är ditt namn, ålder och befattning samt hur länge har du arbetat som bibliotekarie?
- Hur länge har du arbetat på biblioteket och med den specifika målgruppen?
- Kan du beskriva var biblioteket ligger, vilket samhälle biblioteket befinner sig i, exempelvis b folkning, område, ekonomiskt osv.

Tema — Biblioteksmiljö

- Kan du beskriva hur den fysiska biblioteksmiljön ser ut på biblioteket och era tankar ni hade när ni iordningställde den? (Färgsättning, möblering, belysning, hyllor, informationsdisken) Någon/några andra detaljer som du vill lyfta fram?
- Kan du beskriva hur ni har delat upp biblioteksmiljön efter användargrupper och era tankar kring dessa. (Hur kommer det sig?) (Hur de har tänkt kring de olika avdelningarna, med möblering, samt få fatt i vilka de anser som mest prioriterade i deras bibliotek).
- Kan du beskriva hur ni tänkte när ni iordningställde miljön i ungdomsavdelningen?
- I ert arbete med den fysiska miljön i biblioteket, hur ofta brukar ni göra förändringar i miljön och i så fall vad grundar sig dessa beslut för förändringar i?
- Finns det något du anser saknas i den fysiska miljön som riktar sig mot ungdomar?
- Man brukar prata om att biblioteket är ett socialt rum; hur tänker ni kring det sociala i biblioteksmiljön?
- Vad anser du är det viktigaste arbetet med den fysiska miljön när det gäller ungdomar?
- Vilken möjlighet har ungdomarna haft till att engagera sig i utformningen av utrymme/miljön, samlingen eller aktiviteterna? Om inte, i så fall varför?

Tema — Målgruppen

- Hur länge har du arbetat med målgruppen?
- Hur kommer det sig att du valde att arbeta med just den?

- Vad tycker du är viktigast att fokusera på när det gäller arbete med målgruppen?
- Är det något du känner ger extra engagemang i arbetet, eller som engagerar mer?
- Är det något du tycker är särskilt svårt eller utmanande i din roll som ungdomsbibliotekarie?
- Kan du beskriva vad ungdomarna gör när de kommer till biblioteket?

Tema – Läsning

- Hur tänker du kring ungdomar och deras läsning? (Ser du om de läser mycket, lite? Vad läser de för slags litteratur? Är det ungdomars läsning ett prioriterat arbete? Om inte, varför?)
- Har de andra bibliotekarierna liknande tankar/åsikter eller skiljer sig de åt? Om de skiljer sig, på vilket sätt?
- Kan du beskriva hur ni tänker om ungdomars läspraktiker och om ni hade dessa i åtanke när ni iordningställde ungdoms utrymmet? (Läspraktiker - olika sätt att läsa, olika platser, olika sätt att ta till sig text och ljud)

Tema – Kunskap

- Vad för slags kunskaper anser du att en bibliotekarie som arbetar med målgruppen unga behöver? Vad tycker du är viktigast?
- Av dessa kunskaper, vilken tror du att bibliotekarier behöver utvecklas mer inom?
- Vad skulle du vilja lära dig mer om, för att det skulle gynna dig i ditt arbete med målgruppen?

Avslutning

- Vad tycker du är roligast med ditt jobb?
- Och vad vill du fokusera mer på när det gäller ditt arbete som ungdomsbibliotekarie?
- Finns det något mer du vill tillägga eller berätta som vi inte har tagit upp?

Tack för att du tog dig tid.